

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಧ್ವನಿಕಂದ ಕುರಿತು ಒಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಯಲ್ಲಾಪುರ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮಾ

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ 'ಭಾರತೀಯ ದರ್ಶನಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷೆ' ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಶ್ರೀ ಯಲ್ಲಾಪುರ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮರು ಮಾತುಕತೆಗಾಗಿಯೇ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷ ಹೊಳಹುಗಳಿರುವ ಈ ಬರಹವನ್ನು ಓದುಗರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ಮಾತುಕತೆ 102 ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ ಅವರ 'ಭಾರತೀಯ ದರ್ಶನಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷೆ' ಎಂಬ ಬರಹವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಧ್ವನಿಕಂದ ನೆನಪಾಯಿತು. ಧ್ವನಿಕಂದದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಚರ್ಚೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶ್ರೀ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಹೇಳಹೊರಟ ಕೆಲವು ಉಪಕರಣಗಳು, ಸಲಕರಣೆಗಳು, ಹತ್ಯಾರಗಳು ಧ್ವನಿಕಂದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಈ ಹತ್ಯಾರಗಳು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಪಾಂಡವರು ಅಜ್ಞಾತವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಮೂಟೆಕಟ್ಟಿ ಮರದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದರಂತೆ. ನಾಡಿನ ಮಾನ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕೆಲವರು ಧ್ವನಿಕಂದದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಭರಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಂದದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು, ಹತ್ಯಾರಗಳನ್ನು ಗೂಡಾರದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಶ್ರೀವಿಜಯನೆ ವಿವಕ್ಷಿತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಹೊಲಿದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ದಿರಿಸು ತೊಡಿಸಿ ತಲೆಮರೆಯಿಸಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಿ - ಕಂಕ ವಲಲರ ಹಾಗೆ - 'ಧ್ವನಿಯೆಂಬ ಒಂದು ಅಲಂಕಾರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು (ಇಸ್ರಿ 1930-2016) ಎಂಬತ್ತೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಲಾಗಾಯ್ತು ವಿವಕ್ಷಿತಾರ್ಥವನ್ನು

೨

ಅಜ್ಞಾತವಾಸಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕುರಿತು ಮಾತುಕತೆಯ ಓದುಗರೊಡನೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಲೋಕಾಭಿರಾಮದ ಮಾತುಕತೆ ಶುರುಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳೋಣಂತ ಈ ಒಂದನ್ನೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಪರಿಸಂಖ್ಯಾವಿಧಿ ಅನ್ವಯಸಾಮಗ್ರಿಯ ಬಳಕೆ ಲಕ್ಷಣಾ ಮುಂತಾದ ಪರಿಭಾಷೆಗಳು ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹತ್ಯಾರಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಶಬ್ದವಿಶೇಷಗಳ ಸಂನಿವೇಶರೂಪದ ಅರ್ಥವಿಶೇಷಸ್ಮಾರಕ ವೆನಿಸುವ ಸಾಹಚರ್ಯನಿಯಮ, ಪರಿಸಂಖ್ಯಾ, ಅನ್ವಯಸಾಮಗ್ರಿ, ಲಕ್ಷಣಾ ಹಾಗೂ ನೆನೆಧಾತುಪ್ರಯೋಗ ಇವಿಷ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾಂಶಗಳು ಧ್ವನಿಕಂದದಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದಾದರೆ ಆಗ ಕಂದದ ನಕಲಿ ಅರ್ಥ ಧ್ವನ್ಯಲಂಕಾರವೆಂಬುದು ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅವತಾರ ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾರ್ಗಕಾರನು ಹೇಳಿದ್ದು ಮುಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಭಾವಿಕ ಧ್ವನಿಗಳು ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲ. 'ಧ್ವನಿಯೆಂಬುದಳಂಕಾರಂ' ಎಂಬೀ ಹೆಸರು ಹಾಗೂ 'ಕಮಲದೊಳನಿಮಿಷ ಯುಗಂ' ಎಂಬೀ ಲಕ್ಷ್ಯದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಹೋ! ಇದೂ ಒಂದು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೆಲವರು ಭ್ರಮಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಬಾಲ ಕೊಂಬು ಇವೆ ಅಂದಮೇಲೆ ಅದು ಹಸುವೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಗಂಗೆದೊಗಲು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ! ಇಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ ಆಗಿದೆ. ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಅಂದಾಗ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳಿರಬೇಕು. 'ಧ್ವನಿಯಿಸುಗುಂ ಶಬ್ದದಿಂದಮರ್ಥದ ದೂಷ್ಯಂ' - ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರವೊಂದರ ಲಕ್ಷಣ ಎನಿಸುತ್ತವೆಯೇ? ಮಾರ್ಗಕಾರನಂತಹ ಲಾಕ್ಷಣಿಕನು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರವೊಂದಕ್ಕೆ ಈ ಬಗೆಯ ಎಡಬಿಡಂಗಿ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಸೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಸಂಭವವೇ? ಎಲ್ಲ ಅಲಂಕಾರಗಳೂ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ತೋರುತ್ತವೆ. ಅರ್ಥವು ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೇ? 'ಕಮಲದೊಳನಿಮಿಷಯುಗಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವು ಅಸಂಗತ, ದೂಷ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ? ಧ್ವನ್ಯಲಂಕಾರವು ಮಾರ್ಗಕಾರನು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲ. ಧ್ವನಿಕಂದದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಯ ಹತ್ಯಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆಹೋದ ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವರು ಘಾಸಿಹೋದರು. 'ಅತ್ಯಂತಾಸತ್ಯಪಿಹ್ಯರ್ಥೇ ಜ್ಞಾನಂ ಶಬ್ದಃ ಕರೋತಿ ವೈ'. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಹೀಗಾಗುವುದುಂಟು. ನಾವು ಮನುಷ್ಯರು ತಾನೆ!

ನ ಸೋಽಸ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ಲೋಕೇ ಯಃ ಶಬ್ದಾನುಗಮಾದ್ಯತೇ
ಅನುವಿದ್ಯಮಿವ ಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವಂ ಶಬ್ದೇನ ಭಾಸತೇ ³

ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜ್ಞಾನವೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿಲ್ಲ.
ಸಮಸ್ತ ಜ್ಞಾನವೂ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಹೋಗಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆಯೇ
ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಬ್ದ ಅರ್ಥ ಜ್ಞಾನ ಈ ಮೂರೂ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇಡಿಯಾಗಿ ಮೂರೂ
ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ
ಅನುಭವಕ್ಕೆಬರುವುದಿಲ್ಲ.⁴

ಯತ್ರಾರ್ಥ ಶಬ್ದೋ ವಾ ತಮರ್ಥಮುಪಸರ್ಜನೀಕೃತಸ್ವಾರ್ಥೋ

ವ್ಯಂಕ್ತಃ ಕಾವ್ಯವಿಶೇಷಃ ಸ ಧ್ವನಿರಿತಿ ಸೂರಿಭಿಃ ಕಥಿತಃ⁵

ಯತ್ರ ಉಪಸರ್ಜನೀಕೃತಸ್ತಃ ಅರ್ಥಃ ತಮರ್ಥಂ ವ್ಯನಕ್ತಿ

ಸ ಕಾವ್ಯವಿಶೇಷಃ ಧ್ವನಿರಿತಿ ಸೂರಿಭಿಃ ಕಥಿತಃ

ಎಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಶಬ್ದವಾಗಲಿ (ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ) ತನ್ನನ್ನು
ಅಥವಾ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು
ಸೂಚಿಸುವುದೋ ಆ ಕಾವ್ಯವಿಶೇಷವನ್ನು ಪಂಡಿತರು 'ಧ್ವನಿ' ಎಂದು
ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.⁶

ಧ್ವನಿಕಂದಃ

ಧ್ವನಿಯೆಂಬುದಳಂಕಾರಂ

ಧ್ವನಿಯಿಸುಗುಂ ಶಬ್ದದಿಂದಮರ್ಥದ ದೂಷ್ಯಂ

ನೆನೆವುದಿದನಿಂತು ಕಮಲದೊಳ್

ಅನಿಮಿಷಯುಗಮೊಪ್ಪಿ ತೋರ್ಪುದಿಂತಿದು ಚೋದ್ಯಂ ⁷

ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಯತ್ರಾರ್ಥಃ ಶಬ್ದೋ ವಾ...' ಎಂಬೀ ಧ್ವನಿಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ
ಕಾರಿಕೆಗೆ ಧ್ವನಿಕಂದವು ಮಾರ್ಗಕಾರನ ನೇರ ಮುಖಾಮುಖಿ
ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬುದನ್ನೂ ಈ ಎರಡೂ ಕಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥ ಧ್ವನಿ
ಎಂಬೀ ಮೂರು ಶಬ್ದವಿಶೇಷಗಳ ಸಂನಿವೇಶರೂಪದ ಸಾಹಚರ್ಯವು ಈ
ಎರಡರಲ್ಲೂ ಇರುವುದನ್ನೂ ಕೂಡ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಮೇಲಿನ
ಧ್ವನಿಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಕಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು-ಕೇಳಿ-ತಿಳಿದಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಾರ್ಗಕಾರನು
ಧ್ವನಿಕಂದವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆ ಕಾರಿಕೆಯು ಅವನ ಕಿವಿಗೂ
ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ಧ್ವನಿಕಂದವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಅರ್ಥಂ ಬುಧ್ವಾ
ಶಬ್ದರಚನಾ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಧ್ವನಿಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಕಾರಿಕೆಯನ್ನು

ಕಂಡೋ ಕೇಳಿಯೋ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಅವನು 'ಧ್ವನಿಯಿಸುಗುಂ ಶಬ್ದದಿಂದಂ'
ಎಂದು ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? 'ಅರ್ಥಃ
ತಮರ್ಥಂ ವ್ಯನಕ್ತಿ' ಎಂಬೀ ಮಾತು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು
ಈ ಮೇಲಿನ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲೇ ತಾನೆ! ಅರ್ಥವೂ ಅರ್ಥಾಂತರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ
ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮಾರ್ಗಕಾರನು ನೋಡಿದಬಹುದಾದ
ಇನ್ನೊಂದು ವಾಕ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬೇಕು.

ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉಭಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅನ್ಯತರನಿವೃತ್ತಿ ಎಂಬೀ ಎರಡು
ಅರ್ಥಗಳ ಸಂನಿವೇಶ ಸಂದರ್ಭಗಳಿರಬೇಕು. ಧ್ವನಿಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಉಗಮದವರೆಗೂ
ಕೂಡ (ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 850ರಿಂದ 880ರ ಆಸುಪಾಸು) ಭಾರತೀಯ
ವಿದ್ವತ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 'ನ ಸೋಽಸ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ಲೋಕೇ...' ಎಂಬಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರವಚನ
ಹಾಗೂ ಲೋಕರೂಢಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಶಬ್ದವು ಮಾತ್ರವೇ ಜ್ಞಾನಸಾಧನ ಜ್ಞಾನಜನಕ
ಎಂಬಂತಹ ನಂಬಿಕೆಯು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಧ್ವನಿಪ್ರಸ್ಥಾನವು ಇದಂಪ್ರಥಮವಾಗಿ
ಅರ್ಥವೂ ಜ್ಞಾನಜನಕ ಜ್ಞಾನಸಾಧನ, ವ್ಯಂಜನಾವೃತ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಅರ್ಥವೂ
ಕೂಡ ಅರ್ಥಾಂತರಬೋಧಕ ಎಂಬೀ ಹೊಸ ವಿಚಾರವೊಂದನ್ನು ಭಾರತೀಯ
ಕಾವ್ಯಮೀವಾಂಸಾ ವಿದ್ವತ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹರಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ
ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಪ್ರತೀತಿಯೆಂಬ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥ ಎಂಬೀ ಎರಡು
ಸಾಧನಗಳು ಅವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯುಗಪತ್ ಏಕದಂ ಬಂದೊದಗಿದವು. ಇದು
ಇಲ್ಲಿ ಉಭಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಉಭಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಸಾಧನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ - ಅಂದರೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಇನ್ನೊಂದನ್ನು
ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಿಕೆ ಅಥವಾ ನಿಷೇಧಿಸುವಿಕೆ. ನಿಷೇಧಿಸುವಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ಯತರನಿವೃತ್ತಿ
ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ತರಹದ ಸಂನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ತರಹದ ವಚೋಭಂಗಿ, ಪ್ರಯೋಗವೈಚಿತ್ರ್ಯ.

'ಧ್ವನಿಯಿಸುಗುಂ ಶಬ್ದದಿಂದಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ನ ಸೋಽಸ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯೋ
ಲೋಕೇ...' ಎಂಬೀ ಬಗೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಸ್ಕಾರದ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು
ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮಾರ್ಗಕಾರನ ಇದೇ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮುಂದಿನ
ಮುಕುಲಭಟ್ಟ ಜಯಂತಭಟ್ಟರ ವ್ಯಂಜನಾವಿರೋಧ ಸಂದರ್ಭದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲೂ
ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಧ್ವನಿವಿರೋಧಿಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ 'ಧ್ವನಿಯಿಸುಗುಂ
ಶಬ್ದದಿಂದಮರ್ಥದ ದೂಷ್ಯಂ' ಎಂಬುದನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದಾದರೆ ಧ್ವನಿಕಂದದ ಐನಾತಿ ಮಜಕೂರ್ ಏನೆಂಬುದು
ಮನದಟ್ಟಾದೀತು.

‘ಅರ್ಥದ ದೂಷ್ಯಂ = ಅರ್ಥದೆಯುಂ ಧ್ವನಿಯಿಸುಗುಮೆಂಬುದು ದೂಷ್ಯಂ’ ಎಂಬೀ ಮಾತು ಧ್ವನಿಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ‘ಅರ್ಥಃ ತಮರ್ಥಂ ವ್ಯನಕ್ತಿ’ ಎಂಬುದರ ನಿರಾಕರಣೆ. ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಪ್ರಸ್ಥಾನವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ ಕೂಡ ವ್ಯಂಜನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಬಗೆಯ ಅಸಹಿಷ್ಣುತೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಸಹಜ.

ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯಗಳು ಹವಣಾಗಿ ಒಗ್ಗಿ ಕೂಡಿದಾಗ ಭಾಷೆಗೊಂದು ಹದವಾದ ಪಾಕ ಮೈಗೂಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಪಳಗಿದ ಭಾಷೆಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಪರಿವಾರಗಳು ಉಪಕರಣಗಳು ಸಲಕರಣೆ ಹತ್ಯಾರಗಳು ಸಂನಿವೇಶ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಔಚಿತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಒದಗಿಬಂದಾಗ ಭಾಷೆಯು ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾವ್ಯ ವ್ಯವಹಾರ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ‘ಸಮರ್ಥ’ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಗಕಾರನದು ಈ ಮೂರಕ್ಕೂ ಲಾಯಕ್ಕಾದ ಭಾಷೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವನು ಧ್ವನಿಕಂದದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನುಡಿಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಮರೆದು ಕೊಡದಲ್ಲಿ ಕಡಲನ್ನೇ ತುಂಬಿಟ್ಟಂತೆ ಆ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಕಂದದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

‘ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯೌ ಸಹಾರ್ಥಂ ಬ್ರೂತಃ. ತಯೋಸ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯಃ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ. ಗುಣೇ ತ್ವನ್ಯಾಯಕಲ್ಪನಾ.’ – ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೆರಡೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೇ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ. ಪ್ರಕೃತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಹುದೇ ಹೊರತು ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥವನ್ನು – ಗಮಕ, ಪ್ರಯೋಜನ ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ – ಬದಲಾಯಿಸಬಾರದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಿಂದಿನವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ‘ಗಂಗಾಯಾಂ ಘೋಷಃ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಯಾ ‘ಗಂಗಾ’ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಗಂಗಾತೀರ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಸಪ್ತಮಿಯ ಅಧಿಕರಣಾರ್ಥವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ – ‘ಅರ್ಥದ’ ಎಂಬೀ ತೃತೀಯಾಕ್ಕೆ ಧ್ವನ್ಯಲಂಕಾರವಾದಿಗಳು ‘ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಥಮಾಂತದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ! ‘ಕಮಲದೊಳನಿಮಿಷ ಯುಗಂ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವು ಅಸಂಗತ; ಅತ ಏವ ದೂಷ್ಯ ಎಂಬುದಿಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರು ಕೆಲವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ‘ಧ್ವನಿ’ ಎಂಬ ಒಂದು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರವನ್ನು ನಜರ್‌ಚೂಕ್‌ನಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಎಡವಟ್ಟು. ಆ ಎಡವಟ್ಟನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಎಡವಟ್ಟಿನ ಸರಪಣಿಯನ್ನು ಮಾರುದ್ದ ನೇಯಬೇಕಾಯಿತು. ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಬಾಧೆಯು ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣೆಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂಗತವಾಗುವ

ಕಾವ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಬಾಧೆಯು ಕಾವ್ಯದೋಷವಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಕಾವ್ಯಭೂಷಣ. ಕವಿಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದ, ನಿರ್ದುಷ್ಟವೆಂದು ಗೃಹೀತವಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳೂ ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ ಸರಿಯೆಂಬುದು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕಮಲದೊಳನಿಮಿಷ ಯುಗಂ – ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ ಸತ್‌ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಗೇ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ.

‘ಧ್ವನಿಯೆಂಬುದಳಂಕಾರಂ’ ಎಂಬೀ ಮಾತು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರವೊಂದರ ಹೆಸರೇ ಹೊರತು ‘ಅಂತರ್ಭಾವವಾದ’ವನ್ನು ಹೇಳಲು ‘ಸಮರ್ಥ’ವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ‘ಧ್ವನಿಯಿಸುಗುಂ ಶಬ್ದದಿಂದಮರ್ಥದ ದೂಷ್ಯಂ’ ಎಂಬೀ ಮಾತು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರವೊಂದರ ಲಕ್ಷಣವೆನಿಸಲು ‘ಸಮರ್ಥ’ವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ಹಾಗಾದರೆ ಧ್ವನಿಯೆಂಬುದು ಒಂದು ಅಲಂಕಾರವಂತೂ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೇನಾಗಬೇಕು? ಅಲಂಕಾರಗಳು ಎಂದೇ ಆಗಬೇಕು. ಆಗೇನಾಯಿತು? ಅಂತರ್ಭಾವವಾದ ಎಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಧ್ವನಿಯೆಂಬುದು ಒಂದು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲೂ ಕೇಳಿಬಂದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಧ್ವನ್ಯಲಂಕಾರವೆಂದರೆ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಎಂಬುದು ಕೇಳಿಬಂದಿದೆ.

ಚಿತ್ರಂ ವಕ್ರೋಕ್ತೃನುಪ್ರಾಸೌ ಯಮಕಂ ಧ್ವನ್ಯಲಂತ್ರಿಯಾ
ಅರ್ಥಾಲಂಕೃತಯೋ ಜಾತಿರುಪಮಾ ರೂಪಕಂ ತಥಾ.

(ವಾಗ್ಭಟಾಲಂಕಾರ - 4-2)

‘ಶಬ್ದ’ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬದಲು ‘ಧ್ವನಿ’ ಶಬ್ದವು ಹಿಂದೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಭಾಮಹನಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಯಿದೆ. ‘ಧ್ವನಿಯೆನಿಸಿದಳಂಕಾರಧ್ವನಿ’⁸ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪಂಪನು ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಕಂದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾದ ಪುರುಳು ಇವಿಷ್ಟು: ಧ್ವನಿಯೆಂಬುದು ಅಲಂಕಾರಗಳು, ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ನುಡಿಯ ಕೆಲಸ ಪುರುಳಿನದಲ್ಲ. ನುಡಿಯೂ ಕೂಡ ಇನ್ನೊಂದು ಪುರುಳನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇದನ್ನು – ಧ್ವನಿಯೆಂಬುದು ಅಲಂಕಾರಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು – ಹೀಗೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅಂದರೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಹಿಂದೆ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಪೈಕಿ ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ

ಯಾವ ಅಲಂಕಾರವು ಹೊಂದಿಕೆಯಾದೀತೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದರ್ಥ. 'ಕಮಲದೊಳನಿಮಿಷಂ ಯುಗಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿದೆ. ಲೋಕಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ನಿಯತಿಸಿದ ನಿಯಮವನ್ನು ಮೀರಿ ವಾಚಾರ್ಥವು ಅಸಂಗತ, ಬಾಧಿತ ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳುವುದೇ ಅತಿಶಯ. 'ಲೋಕಸೀಮಾವರ್ತನಃ ವಿಶೇಷಸ್ಯ ವಿವಕ್ಷಾ'. ಅದು ಕವಿಸಮಯ. ಅಭೇದಾಧ್ಯವಸಾಯ, ಅಧ್ಯಾರೋಪ. 'ಬಾಧಕಾಲೀನ ಇಚ್ಛಾಜನ್ಯಜ್ಞಾನಂ ಆರೋಪಃ' ಮುಂತಾಗಿ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ಕಮಲದೊಳನಿಮಿಷಯುಗಂ' ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ವಾಚಾರ್ಥ ಅಸಂಗತ ಬಾಧಿತ, ದೂಷ್ಯ ಎನಿಸಿದ್ದು ಹೇಗೆ?

ಧ್ವನಿಕಂದದಲ್ಲಿ ಧ್ವನ್ಯಲಂಕಾರ ತಲೆದೋರಿದ್ದು ಇಸ್ವಿ 1930ರಲ್ಲಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಪಂಪ ರನ್ನರಿಗೆ ಈ ಧ್ವನ್ಯಲಂಕಾರದ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಸವಿದು ಸುಖಿಸುವ ಯೋಗ ಒದಗಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಪಂಪನು ಹೇಳಿದ್ದು ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರದ ಬಗೆಗೆ. ರನ್ನನು ಭರತನ ಕಾವ್ಯಭೂಷಣಗಳನ್ನು '... ಅಲಂಕಾರಚರಣೆ ಮೂವತ್ತಾರು ನೇರ್ಪಟ್ಟವು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಫಲಾನಾವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಟ್ಟನೆ ನಮ್ಮ ತಲೆಗೆ ಹತ್ತುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯ ಗತ್ತೇ ಹಾಗಿದೆ. ಪರಿಸಂಖ್ಯಾಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧವೇ ವಾಕ್ಯದ ವಿವಕ್ಷಿತ ಅರ್ಥ ಎಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಬೋಧಕ ಪದಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಧಿರೂಪದ ಪದಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ನಿಷೇಧಾರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 'ಪಂಚ ಪಂಚನಖಾಃ ಭಕ್ತ್ಯಾಃ' ಎಂಬೀ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯಿದೆಯೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗಿಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧರೂಪದ ಅರ್ಥವು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ತೋರಿಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಧಿರೂಪದ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಒಂದು ಶಿಸ್ತು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಅಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. 'ಧ್ವನಿಯುಸುಗುಂ ಶಬ್ದದಿಂದಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರಿಗೆ ಇದು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಜಯನ ವಿವಕ್ಷಿತ ಅರ್ಥವು ಮುಂದೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಂದದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯಿತು.

'ಧ್ವನೋಃ ಸಮುಚ್ಚಿತ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ಇತರನಿವೃತ್ತಿಫಲ ಕೋ ವಿಧಿಃ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಬ್ದವು ಜ್ಞಾನಜನಕ, ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ನುಡಿಯ ಕೆಲಸ ಎಂಬಂತಹ

ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಸಂಸ್ಕಾರವು ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಇದೀಗ ಅಂದರೆ, ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಲಿರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ 'ಅರ್ಥಃ ತಮರ್ಥಂ ವ್ಯನಕ್ತಿ' ಎಂಬೀ ಧ್ವನಿಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಕಾರಿಕೆಯ ಮಾತು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ¹⁰, ಅಂದರೆ ನೆನಪಾದುದನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಧ್ವನಿಯಿಂದರೆ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ. ಅರ್ಥಧ್ವನನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥ ಎಂಬೀ ಎರಡು ಸಾಧನಗಳು ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಯುಗಪತ್, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು, ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದವು. ಈ ಎರಡು ಸಾಧನಗಳ ಪೈಕಿ ಧ್ವನನಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವೊಂದೇ ಸಾಧನ ಸಾಕು ಎಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ 'ಧ್ವನಿಯುಸುಗುಂ ಶಬ್ದದಿಂದಂ' ಅರ್ಥದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥಧ್ವನನ ಅಂದರೆ ಧ್ವನನಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಾಧನತ್ವವನ್ನು ಶ್ರೀವಿಜಯನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಿದು ಇಲ್ಲಿ 'ಉಭಯಸ್ಯ ಯುಗಪತ್ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ಧ್ವನನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಅರ್ಥಸ್ಯ ಸಾಧನತ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಫಲಕ' ವಾದಂತಾದ್ದರಿಂದ ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯೆಂದು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಶಬ್ದ ಅರ್ಥಗಳು ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರಂತೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡೇ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಶಬ್ದದಿಂದಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದಿಂದಂ, ಅರ್ಥದೇ ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತವೇ, ಹಾಜರಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಧ್ವನನಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಅರ್ಥದೇ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಧ್ವನನಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲೇ ಅನ್ವಯ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಃ ಪಂಥಾಃ. 'ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಂನಿಧಿಶ್ಚ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಜ್ಞಾನೇ ಹೇತುಃ'¹¹. ಈ ಅನ್ವಯಸಾಮಗ್ರಿಯು 'ಜ್ಞಾತಾ ಸತೀ' ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥದೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾಕ್ಕೆ - ತನಗೆಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯ?- ಎಂಬಂತಹ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಧ್ವನಿಯುಸುಗುಂ ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ಅರ್ಥದೆಯ ಮುಂದೆ ಅನುಷಂಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 'ಎಂಬುದು' ಅಧ್ಯಾಹಾರ. ಈ ಪರಿಪಾಟಿಯು ವಾಕ್ಯ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲೂ ಇದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. 'ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ನುಡಿಯ ಕೆಲಸ.' ಇದು ಪರಿಸಂಖ್ಯೆ. 'ಪುರುಳಿನದಲ್ಲ'. ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು 'ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ಪುರುಳಿನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ' ಎಂಬೀ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶಬ್ದಬೋಧ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಬಗೆಯ ಶಬ್ದಬೋಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು

ಶ್ರೀವಿಜಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿನೂ ಮೈದಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಬಹುದು. ಅವಚ್ಛೇದಕಾವಚ್ಛೇದನಶೈಲಿಯ ಶಾಬ್ದಬೋಧಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದಿನದಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ ಹೊರತು ಅನ್ವಯಸಾಮಗ್ರಿಯ ಬಳಕೆಯೆಂಬ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪರಿಭಾಷೆಯೂ ಅಂದು ಇರಲಿಲ್ಲಂತ ಹೇಳಲಾಗದು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಮರುದಿನವೇ ಈ ಬಗೆಯ ಭಾಷಾಪರಿಕರಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿವೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ದುಷ್-ಮುಹ-ವೈಚಿತ್ಯೇ, ವೈಚಿತ್ಯಂ ಚಿತ್ತವಿಕ್ಲವಃ. ವ್ರಜತಿ ವಿರಹೇ ವೈಚಿತ್ಯಮ್. ವೈಚಿತ್ಯಂ ಭ್ರಾಂತಿರಿತಿ ಪರ್ಯವಸಿತೋಽರ್ಥಃ. ಅರ್ಥವೂ - ವ್ಯಂಜನಾವೃತ್ತಿಯ ಅನ್ವಯದಿಂದ - ಅರ್ಥಾಂತರವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅರ್ಥದ ದೂಷ್ಯಂ ಎಂಬುದು ವ್ಯಂಜನೆಯ ನಿರಾಕರಣೆ.

ಧ್ವನಿಕಂದವೆಂಬುದೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಹೂರಣದ ಕನ್ನಡಕಣಕದ ಸುಕ್ಕಿನುಂಡೆ. ಹೂರಣವನ್ನು ಕೊಂಚ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಎಳೆಎಳೆಯಾಗಿ ತೊಳೆತೊಳೆಯಾಗಿ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡಿ. ಜಾತ್ಯೇಕವಚನ, ಪರಿಸಂಖ್ಯಾ, ಅನ್ವಯಸಾಮಗ್ರಿ, ಗುಣೇ ತ್ವನ್ಯಾಯಕಲ್ಪನಾ, ಅರ್ಥಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಶಬ್ದರಚನಾ, ನಿಷೇಧಸ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಪೂರ್ವಕತ್ವ ನಿಯಮಃ, ಉಭಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅನ್ಯತರನಿವೃತ್ತಿ, ಸಾಹಚರ್ಯ ನಿಯಮ, ನನೆ ಧಾತು ಪ್ರಯೋಗ, ಧ್ವನಿಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ ಕಾರಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಧ್ವನ್ಯಲಂಕಾರವೆಂದರೆ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರವೆಂದರ್ಥ. ಅಂತರ್ಭಾವವಾದವೂ ಕೂಡ ಧ್ವನಿಕಂದದ ಅರ್ಥ. 'ಧ್ವನಿ' ಎಂಬ ಒಂದು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಮಾತ್ರ ಇದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಪರಿಕರಗಳೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷೆಯ ಹತ್ಯಾರಗಳೇ ಸರಿ.¹²

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:

1. ಗೂಡಾರ. ದೂಷ್ಯವೆಂದರೆ ಗೂಡಾರ. ಮುಸುಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಪೆಂಟಿ. ಕೇಶವ ಭಟ್ಟರು ಒಂದು ಕಡೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
2. ಶ್ರೀಕುಮಾರಿಲ ಭಟ್ಟಪಾದರು.
3. ಭರ್ತೃಹರಿ, ವಾಕ್ಯಪದೀಯಂ, ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡ 1-23.
4. ವಾಕ್ಯಪದೀಯ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ, ವಿದ್ವಾನ್ ರಂಗನಾಥ ಶರ್ಮಾ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಟನೆ, 2011, ಪು. 90.
5. ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ, 1-13.
6. ಡಾ.ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಕನ್ನಡ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ, ಪು. 26.
7. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, 3-209.
8. ಪಂಪ, ಆದಿಪುರಾಣ, 19-119.

9. ಮೀಮಾಂಸಾ ಪರಿಭಾಷಾ.
10. ಸ್ತೃತಸ್ಯ ಉಪೇಕ್ಷಾನ್ವಹರ್ಷಂ ಪ್ರಸಂಗಃ
- ನನಪಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿಯೇ ತೀರಬೇಕಾದ ಒತ್ತಡ.
11. ತರ್ಕಸಂಗ್ರಹಃ, ಶಬ್ದಖಂಡ:
ಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಜಾಯತೇ ಬೋದ್ಯಃ ಸಂಬಂಧಿಷು ಯಥಾ ಯಥಾ
ತಥಾ ತಥೈವ ಶಬ್ದಾನಾಮನ್ವಿತಾರ್ಥಾಭಿಧಾಯಿತಾ.
- ನಯನದ್ಯುಮಣಿ: ಪು. 108. (ವೇದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ತಿರುಪತಿ)
12. ಧ್ವನಿವಿರೋಧಿಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಕಂದದೊಡನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವೆರಡರ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥಗಳ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ತೋಗಿನೋಡಿ. ಮುಕುಲ ಭಟ್ಟ, ಜಯಂತ ಭಟ್ಟರು ವ್ಯಂಜನೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವಾಗ ಮಾರ್ಗಕಾರನ ಮಾತನ್ನೇ ಅನುವಾದಿಸಿದಂತಿದೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ 2016-17ನೇ ಸಾಲಿನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ 2016 ಜೂನ್ 25, 26 ಮತ್ತು 27ರಂದು ಸಂದರ್ಶನ ನಡೆಯಿಸಿ 20 ಮಂದಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಲಾಯಿತು. ಜುಲೈ 15ರಂದು ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ 37ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದ ತರಗತಿಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಜುಲೈ 16ರಂದು ನಡೆದ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ನೆನಪಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ದಿ. 17ರಂದು ನಡೆದ ಯಕ್ಷಗಾನ ತಾಳಮದ್ದಲೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ರಾಜಾರಾಮ ಮುಂಡಿಗೇಸರ ಅವರು ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಿ.ಆರ್. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಐತಾಳ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಿತು ಆಗಸ್ಟ್ 16ರಂದು 'ಹಿಡಿಂಬಾ ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಅಂಗಾರಪರ್ಣ ಕಾಳಗ' ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದರು. ಈ ನಡುವೆ ಕೋಲಾಟ, ಸ್ವರವ್ಯಾಯಾಮ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಮುಖವರ್ಣಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ತರಗತಿಗಳು ನಡೆದವು. ಮಂಜು ಕೊಡಗು ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ನಾಟಕತಯಾರಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ.

ನೋಟು ರದ್ದತಿ: ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮ

ಟಿ.ಆರ್.ಭಟ್

2016-17ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹುಚರ್ಚಿತವಾದ ಒಂದು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆ ವರ್ಷದ ನವಂಬರ್ 8ನೇ ತಾರೀಖಿನಂದು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ನೋಟುಗಳ ರದ್ದತಿ (demonetisation). ಈ ನಿರ್ಧಾರ ನಮ್ಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ, ರಾಜಕೀಯ ಧೋರಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು-ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದು ಈಗಾಗಲೇ ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಚಾರ. ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರದ ಉದ್ದೇಶ ಒಂದಿದ್ದು, ನಿರ್ಧಾರದ ಪರಿಣಾಮ ತೀರಾ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಸಂಭವಿಸಿದ ಒಂದು ಜ್ವಲಂತ ಉದಾಹರಣೆ ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ನಿರ್ಧಾರ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯದ ಹೊರತಾದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಮುಂದೆ ಇಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ನೋಟು ಮುದ್ರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ:

ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಣ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಆಂತರಿಕ ಮೌಲ್ಯಹೊಂದಿದ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿನಾಣ್ಯಗಳ ರೂಪ ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಟಂಕಿಸಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಸರ್ಕಾರವೇ ತರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಗರಿಕತೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಆಂತರಿಕ ಮೌಲ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲದ, ಕಾಗದದ ನೋಟಿನ ರೂಪವನ್ನು ಹಣ ಪಡೆಯಿತು. ನೋಟುಗಳ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಚಲಾವಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರ್ಕಾರದ್ದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಹಾರ ಬೆಳೆದು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕು (central bank) ಗಳು ಆರಂಭವಾದಾಗ ಸರ್ಕಾರಗಳು ನೋಟು ಮುದ್ರಣದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಯಾಯ ದೇಶದ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದವು.

೧೨

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ (ಆರ್.ಬಿ.ಐ), 1934ರ ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕಾಯ್ದೆಯ 22ನೇ ಕಲಂನನ್ವಯ ನೋಟು ಮುದ್ರಿಸಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ದೇಶದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ನೋಟುಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಚಲಾವಣೆ ಅಗಾಧವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದರಿಂದ ನೋಟುಮುದ್ರಣದ ಕಾರ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣತಿ ಇರುವ ಆರ್.ಬಿ.ಐ.ಗೇ ಈ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ದೇಶದ ಕಾನೂನು ನೀಡಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಾಗ ಆರ್.ಬಿ.ಐ. ಸರ್ಕಾರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅರಿತೇ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು.

ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವಾಗ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳ ಪಾಲನೆ ಅಗತ್ಯ. ಹಿಂದಿನ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದ ತನಕ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವಾಗ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯದ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಭದ್ರತಾ ನಿಧಿಯಾಗಿ ಕಾದಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ಸುಮಾರಾಗಿ ಎರಡು ಮಹಾಯುದ್ಧಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಕನಿಷ್ಠ ಭದ್ರತಾನಿಧಿಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ನೀತಿಯಂತೆ, ಈಗ 200 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಮೌಲ್ಯದ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿಭೂತಿ ಪತ್ರಗಳು (government securities), ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ (foreign exchange) ಗಳನ್ನು ಭದ್ರತೆಯಾಗಿ ಆರ್.ಬಿ.ಐ. ಹೊಂದಿರಬೇಕು; ಅದರಲ್ಲಿ 115 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಮೌಲ್ಯದ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯ ಮತ್ತು ಗಟ್ಟಿ (bullion)ಗಳನ್ನೇ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬೇಕು.

ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ 26ನೇ ಕಲಂನ ಪ್ರಕಾರ ಆರ್.ಬಿ.ಐ. ಹೊರತರುವ ಎಲ್ಲಾ ನೋಟುಗಳೂ ಕಾನೂನು ಬದ್ಧ ಬಾಧ್ಯತಾ ಪತ್ರಗಳು (legal tender). ನೋಟು ಮೂಲತಃ ಒಂದು ವಚನಪತ್ರ (Promissory note). ಅಂದರೆ ನೋಟಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿರುವ ಮೊಬಲಗಿನಷ್ಟು ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಆ ನೋಟನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂದರೆ ವಾಹಕ (bearer) ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಆರ್.ಬಿ.ಐ. ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದೇ ಕಲಂನ 2ನೇ ಭಾಗದ ಪ್ರಕಾರ, ಆರ್.ಬಿ.ಐ.ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಳಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನಂತೆ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಯಾವುದೇ ನೋಟನ್ನು ರದ್ದು ಅಥವಾ ಅಮಾನ್ಯಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ನವಂಬರ 8, 2016 ರಂದು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದ ಪ್ರಕಾರ 500 ಮತ್ತು 1000 ರುಪಾಯಿಯ ನೋಟುಗಳ ರದ್ದತಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮೂರು: ಕಾಳಧನವನ್ನು ಹೊರತರುವುದು, ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕುವುದು ಮತ್ತು ನಕಲಿ ನೋಟುಗಳ ಚಲಾವಣೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು. ಇವು ಮೂರೂ ಘನವಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳೇ; ಹೀಗಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಕಾರದ ನಿರ್ಧಾರ ಒಂದು ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಆ ದಿನದ ನಡುವೆ ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಎರಡು ಅಧಿಕಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳು ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ರದ್ದಿಯಾದವು. ಒಟ್ಟು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೋಟುಗಳ ಸುಮಾರು 86% ರಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ನವಂಬರ 10ನೇ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ದಶಂಬರ 30ರ ತನಕ ಜನರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ 500 ಮತ್ತು 1000ರ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅಷ್ಟೇ ಮೌಲ್ಯದ ಇತರ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಜಮಾ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸರಕಾರ ನೀಡಿತು.

ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು

ಆಧುನಿಕ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹಣ ಮೂಲವಸ್ತು: ಮನುಷ್ಯದೇಹ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರಲು ಬೇಕಾದ ರಕ್ತಸಂಚಾರದಂತೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ ಇರುವಷ್ಟು ಹಣ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ಪೂರೈಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಹಣದ ಪೂರೈಕೆ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ, ದುಡಿಮೆ, ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸಾಗಾಟ ಮುಂತಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಹಣದ ಚಲಾವಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಇಲ್ಲದೆ ಪೂರೈಕೆ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ, ಹಣದ ಮೌಲ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ದೈನಂದಿನ ಬಳಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳು ದುಬಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆತ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಣದ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಚಲಾವಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೀತಿನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ನೋಟುಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ, ನೋಟು ಮುದ್ರಿಸುವ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೂ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆಡಳಿತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊಂದಿರುವ ಸರಕಾರಕ್ಕೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು

ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಶದ ಹಣಕಾಸು ರಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ ಇರುವ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಸರಕಾರದೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಥವಾ ಸರಕಾರ ತನ್ನ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ, ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದು. ಎರಡೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಅಗತ್ಯ.

ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೋಟುಗಳ ರದ್ದತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಬೆಲೆಗಳು ಕ್ಷಣದಿಂದ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಏರುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೋಟುಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲದಾದಾಗ (ತೀವ್ರವಾದ ಹಣದ ಉಬ್ಬರವಾದಾಗ-ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ runaway inflation ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ) ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಆ ನೋಟುಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಪಡಿಸಿ ಹೊಸ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರಬಹುದು. ಹೋದ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲನೇ ಮಹಾ ಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಿಭಜಿತ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಗೋಣಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೋಟುಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಿ ಹೊಸ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿತ್ತು.

ಅಧಿಕೃತ ನೋಟುಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ 'ನಕಲಿ' (ಕಳ್ಳ) ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ನಷ್ಟ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಳ್ಳ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಕಾನೂನು ರೀತ್ಯಾ ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಅಪರಾಧ. ಅಧಿಕೃತ ನೋಟುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಭದ್ರತಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು (Security features) ಅಳವಡಿಸಿದರೂ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಳ್ಳ ನೋಟುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೌಶಲ್ಯ ಮುದ್ರಕರಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾದ ಹಾನಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೈಮೀರಿದಾಗ ಅಧಿಕೃತ ನೋಟುಗಳನ್ನು ರದ್ದುಮಾಡಿ ಹೊಸ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬರಬಹುದು.

ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎರಡು ಸಮಾನಾಂತರ ಉಪವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು

ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಾಗರಿಕರು ಉದ್ಯೋಗ, ಸ್ವಂತ ಉದ್ಯಮ, ಕೃಷಿ, ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಅಧಿಕೃತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಸರಕಾರದ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ನೀಡಿ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಬದುಕುವ ಜನತೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಹುತೇಕ ನಾಗರಿಕರು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬುಗಳೇ.

ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಇರುವ ಭ್ರಷ್ಟ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಸಂಪಾದನೆಯ ದಾರಿಯೇ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿಗೆ, ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ; ಅತಿ ಬೇಗನೇ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಗುರಿಯಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗ ಕಲ್ಪಶಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸಮಾಜ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪಾದನೆಯ ವಿಧಾನಗಳು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಾರದಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕವೂ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ಸರಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗೀ ವಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ. (ವಿದೇಶೀಮೂಲದ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪೆನಿಗಳು, ಭಾರತದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ಆಗಾಗ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿಗಳು ಬರುತ್ತಲೇ ಇವೆ.)

ಈ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಪತ್ತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗ ಅಥವಾ ಆದಾಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳ ಕುರಿತಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ಬೆಳೆಸಿದ ಸಂಪತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬರಬೇಕಾದ ರಾಜಸ್ವ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಲಭಿಸದೆ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಈ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಳಿಸಿದ ಸಂಪತ್ತು ನಲುಗಿಸಬಹುದು. ಕಾಳಧನ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವ ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಪತ್ತು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಬಹುದು.

ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಮಾರಕ ಹೊಡೆತ ನೀಡಬಲ್ಲ ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತರಲು ಅಧಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳ ರದ್ದತಿ ಒಂದು ದಾರಿ. ಆದರೆ ವಾಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ಅಥವಾ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೋಟುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿಡುವವರು ವಿರಳ ಎಂದು ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹಾಗಾಗಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೋಟು ರದ್ದತಿಯಿಂದ

‘ಕಾಳಸಂಪತ್ತಿನ’ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಹಿಂದೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಹಣದ ಉಬ್ಬರದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದೇಶದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸುಮಾರಾಗಿ ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ? 2016ರ ನೋಟು ರದ್ದತಿಗೆ ಈ ಕಾರಣವನ್ನು ಸರಕಾರ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಹೊಸತಾದ ಕಾರಣ ಒಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿವೆ; ಅವರ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತದೆ. ನೋಟು ರದ್ದತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಬಹುದು ಎಂದು ಸರಕಾರದ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಹಿಂದಿನ ನೋಟು ರದ್ದತಿಗಳು

1946 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ 500, 1000 ಮತ್ತು 10000 ರುಪಾಯಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿತ್ತು. ಮುಂದೆ 1978 ರಲ್ಲಿ ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ ಸರಕಾರ 1000, 5000 ಮತ್ತು 10000 ರುಪಾಯಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿತ್ತು, ಅದರ ಉದ್ದೇಶ ಕಾಳಧನವನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತರಲೆಂದು ಆಗಿನ ಸರಕಾರವೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿತ್ತು. 1978ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 9170 ಕೋಟಿ ರುಪಾಯಿ ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳಲ್ಲಿ 73 ಕೋಟಿ (0.8%) ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳಾಗಿದ್ದವು.

2016ರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 17.50 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ರುಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಹಣ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು; ಅದರಲ್ಲಿ 500 ಮತ್ತು 1000ದ ನೋಟುಗಳ ಮೌಲ್ಯ 14.50 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ. ಇವು ಹಿಂದಿನ 15 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದ ನೋಟುಗಳು. ಇದರ ಶೇಕಡಾ 86ಪಾಲು ಅಧಿಕ ಮೌಲ್ಯದ, ರದ್ದತಿಗೊಂಡ ನೋಟುಗಳೇ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಈಗಿನ ನೋಟುರದ್ದತಿಯ ಪರಿಣಾಮ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆತ

ಅಮಾನ್ಯಗೊಂಡ ನೋಟುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಬೃಹತ್ತಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಸೌಕರ್ಯ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ

ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸುಮಾರು 220,000 ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ನಗದು ಯಂತ್ರ (ಎಟಿಎಂ) ಗಳನ್ನು ಹೊಸತಾಗಿ ಬಂದ 2000 ದ ಮತ್ತು ಭಿನ್ನ ಗಾತ್ರದ ಹೊಸ 500ರ ನೋಟುಗಳಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕನಿಷ್ಠ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಬೇಕಿತ್ತು. ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ, 2017ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ಅಂತ್ಯದ ತನಕವೂ ಅನೇಕ ಎಟಿಎಂ ಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಗದು ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವುಗಳ ಭೌತಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೂ ಮಿತಿ ಇದ್ದು ರದ್ದುಗೊಂಡ 500 ಮತ್ತು 1000ರ ನೋಟುಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಮೌಲ್ಯದ 100ರ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಎಟಿಎಂಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ವಾರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೇ ನಗದನ್ನು ಪಡೆಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ಹೊಸ ನಿಯಮವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಹೊಸ ನೋಟುಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರಿಂದ ಚೆಕ್ಕು ನೀಡಿ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ನಗದಿಗೂ ಮಿತಿಯನ್ನು ಹೇರಲಾಯಿತು. ದೇಶದ 641,000 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ನೋಟು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈಗಾಗಲೇ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನೋಟು ರದ್ದತಿಯಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹಿಂಜರಿದಿವೆ. ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಮಾರಲು ಕಷ್ಟವಾದದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮುಂದಿನ ಬೆಳೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಗೆ ಕೂಲಿ ಕ್ಷಪ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಗದೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಇದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಮಂದಿ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರಿತ ಕೆಲಸಗಾರರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವರು, ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವೇತನ ಸಿಗುತ್ತಿರುವವರು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಣ ಸಿಗದೆ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರು. ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಗಳು, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗೂಡಂಗಡಿಗಳು, ಕೈಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಸ್ವ-ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು, ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣು ಮಾರುವ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಸಣ್ಣ ಮಟ್ಟಿನ ಸಾರಿಗೆ ವಾಹನ ಓಡಿಸುವವರು- ಹೀಗೆ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನೋಟುಗಳ ಅಭಾವದ ಬಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ತಾಗಿತು. ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ದುಡಿದು ಸಂಪಾದಿಸಲು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಂದ ವಲಸೆ ಕಾರ್ಮಿಕರು ದಾರಿಕಾಣದೆ ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನಂತೆ 15 ಕೋಟಿ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿದ್ದಾರೆ; 25 ಕೋಟಿ ಸ್ವ-ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ನೋಟು ರದ್ದತಿಯಿಂದಾಗಿ ದಿನ-ದಿನ ದುಡಿದು

ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಈ 40 ಕೋಟಿ ಜನರು ತೀವ್ರವಾದ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರು ಎಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೇರಳದಂತಹ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದಂಶ ಬ್ಯಾಂಕು ಠೇವಣಿಗಳು ಸಹಕಾರೀ ರಂಗದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನೇ ನಂಬಿದ್ದ ಗ್ರಾಹಕರು ಅತಂತ್ರಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಇದಲ್ಲದೆ ನೋಟುಗಳ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ, ಅವು ಸಿಗುವುದರ ಕುರಿತಾದ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಿಂದಾಗಿ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರೂ ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಕಡಿತಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮುಂದೆ ಸರದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹಣ ಪಡೆಯುವ ಕಷ್ಟ ತಪ್ಪಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಖರೀದಿಸಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಪದ್ಧನವಾಗಿರಲಿ ಎಂದು ಸಿಕ್ಕಿದ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ತಮ್ಮ ಸರಕುಗಳಿಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ತಡೆಹಿಡಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲದೇ ಅವರ ಸಂಪಾದನೆಗೂ ಏಟು ಬಿತ್ತು.

ಆರ್ಥಿಕತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಬೆಳೆಯಬೇಕಿದ್ದರೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಹಣವಿರಬೇಕು; ಸರಕುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗಬೇಕು; ಸಾಗಾಣಿಕೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು, ಸೇವೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಾಗ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಿಗಡಾಯಿಸುತ್ತದೆ. 2016 ದಶಂಬರ ದಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಹಿನ್ನಡೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಇನ್ನೂ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಷ್ಟೆ.

ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು

ಒಂದು ದೇಶದ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ನೀತಿಗಳು, ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತರದ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಇರಕೂಡದು. ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಸಂಸ್ಥೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ತನ್ನ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವರದಿಗಳು ಬಂದಿವೆ. ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ನಿರ್ಧಾರ ಸರಕಾರದ್ದು; ಆದರೆ ಸರಕಾರವು ಆರ್.ಬಿ.ಐ.ಯೊಂದಿಗೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಲಂಕಷ ಸಮಾಲೋಚನೆ

ನಡೆಸಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಆರ್. ಬಿ. ಐ.ಗೆ ಸರಕಾರ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ನೋಟು ರದ್ದತಿಗೆ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿತು. ಇಂತಹ ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಾಗ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನ 21 ಸದಸ್ಯರಿರುವ ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಳಿ ಪೂರ್ಣ ಸದಸ್ಯರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು; ಆಗಲೇ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ 11 ಸ್ಥಾನಗಳು ಖಾಲಿ ಇದ್ದು ನೇಮಕಾತಿ ಇನ್ನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇರುವ 10 ನಿರ್ದೇಶಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗವರ್ನರ್ (ರಘುರಾಮ್ ರಾಜನ್ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೇಮಕವಾದ ಊರ್ಜಿತ್ ಪಟೇಲ್) ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಉಪ-ಗವರ್ನರುಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ 7 ನಿರ್ದೇಶಕರು ತುರ್ತಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ವಿಶೇಷ ಚರ್ಚೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಪ್ರಸ್ತಾವಕ್ಕೆ ಅಂಗೀಕಾರದ ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಿದರು.

86% ನೋಟುಗಳ ರದ್ದತಿಯಿಂದ ಆಗಬಹುದಾದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡದ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವರ್ತನೆ ತೀವ್ರವಾದ ಟೀಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾಯಿತು. ಈ ಟೀಕೆಗಳು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹಿಂದಿನ ಗವರ್ನರುಗಳಾದ ಡಿ.ಸುಬ್ಬರಾವ್, ವೈ. ವೇಣುಗೋಪಾಲ ರೆಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಬಿಮಲ್ ಜಾಲಾನ್, ಉಪ ಗವರ್ನರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಉಷಾ ಥೋರಟ್ ಮತ್ತು ಕೆ. ಸಿ. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮುಂತಾದವರಿಂದಲೇ ಬಂದುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಆರ್.ಬಿ.ಐ.ಯ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಸಂಘಟನೆಗಳೂ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಆದ ಹಾನಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಗವರ್ನರ್ ಊರ್ಜಿತ್ ಪಟೇಲರಿಗೆ ಮನವಿಯನ್ನೂ ನೀಡಿದವು. ಇವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಾರಾಂಶ: ಇಡೀ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ವದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಲ್ಲ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸದೆ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ, ಆ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದು.

ನೋಟುರದ್ದತಿಯ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಕೂಲಂಕಷ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದಿನಕ್ಕೊಂದರಂತೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿಯಮಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ನವಂಬರ 8ಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನಿಯವರು ನೀಡಿದ ಆಶ್ವಾಸನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ದಶಂಬರ 30ರ ತನಕ ರದ್ದಾದ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ತುಂಬಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. (ಈ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಫೆಬ್ರವರಿ ಕೊನೆಯ ತನಕವೂ ಅನೇಕ ಪೆಟ್ರೋಲು ಬಂಕುಗಳಲ್ಲಿ

ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಚಿತ್ರವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗೋಡೆಬರಹಗಳ ಮೂಲಕ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು). ಆಗಲೇ ನೋಟುಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಪೂರೈಕೆಯಿಂದ ಎಟಿಎಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದೆ, ಬ್ಯಾಂಕು ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಗದು ಇಲ್ಲದೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಬಿಸಿ ನಾಟಿತ್ತು. ತಮ್ಮದೇ ಹಣಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮುಂದೆ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಕಾಯಬೇಕಾದಾಗ, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಮತ್ತು ವಾಯಿದೆಯಾದರೂ ಸಾವಧಿ ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಮರಳಿಪಡೆಯಲು ಕಷ್ಟವಾದಾಗ ಜನರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ನಿರ್ಧಾರ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ ದುಡಿದು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಭಾರತೀಯನಿಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಆಘಾತವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ' ಎಂಬ, ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಮನಮೋಹನ್ ಸಿಂಹರ ಹೇಳಿಕೆ ಗಮನಾರ್ಹ. (ಅವರು ಹಿಂದೆ ಆರ್. ಬಿ.ಐ.ಯ ಗವರ್ನರ್ ಮತ್ತು 1991 ರಿಂದ 1996 ರ ತನಕ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ವಿತ್ತಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದವರು). ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಾಡಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು: 'ಯುದ್ಧಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೇಶನ್ ಅಕ್ಕಿಗೆ ಕ್ಯೂ ನಿಂತ ಅನುಭವಿದ್ದ ನನಗೆ, ನನ್ನ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರು ತಮ್ಮದೇ ಹಣ ಪಡೆಯಲು ರೇಶನಿಗೆ ನಿಂತಂತೆ ಕಾಯಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಊಹಿಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ'. ಇದೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಜಿಯಂನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಗಾಧವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವ ಜ್ಯಾನ್ ದ್ರೆಜೆ (Jean Dreze) ಯವರೂ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದಿದ್ದರು.

ಕಷ್ಟ ಹಣ ಬಯಲಿಗೆ ಬಂತೇ?

ನೋಟುರದ್ದತಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶ ಕಷ್ಟ ಹಣವನ್ನು ಹೊರತರುವುದು ಎಂದು ಸರಕಾರ ಘೋಷಿಸಿತು. ಕಷ್ಟ ಹಣವನ್ನು ಅಧಿಕಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳ ಕಂತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂಬ ಅಪಕ್ಷ ಪೂರ್ವಕಲ್ಲನೆ ಈ ವಾದದ ಹಿಂದಿದೆ. ಈ ವಾದದಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಎಂದು 1978ರ ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದ ಐ.ಜಿ.ಪಟೇಲರು ಅಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಕಷ್ಟ ಹಣವನ್ನು ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ಮೂಲಕ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದಾಗಿದ್ದರೆ 1978ರ ಬಳಿಕ ಕಷ್ಟ ಹಣ ಎಲ್ಲಿಂದ

ಬಂತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ ದೆಹಲಿಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಅರುಣ್ ಕುಮಾರ್ ಅವರು ನೋಟುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಯಾರೂ ಶೇಖರಿಸಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮನಮೋಹನ ಸಿಂಹರೂ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು: 'ಎಲ್ಲಾ ನಗದು ಹಣ ಕಾಳಧನವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಳಧನ ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿಲ್ಲ'. ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಧಾಳಿ ನಡೆಸಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಅಕ್ರಮ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 6% ಮಾತ್ರ ನಗದು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಉಳಿದ ಅಂಶ ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ವಸ್ತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಿದ 50 ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದ ರದ್ದಾದ ನೋಟುಗಳ ಪೂರ್ತಿ ವಿವರ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಮಾರಾಗಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಹುತೇಕ ಅಧಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳು ತನಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಬ್ಯಾಂಕು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಸಿಗೆ, ತಲೆದಿಂಬು, ಕವಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಟುಗಳ ಕಂತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಳಧನವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೋಟುಗಳು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಹೇಗೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದವು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ 1000ದ ನೋಟನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿ ಕೂಡಲೇ 2000ದ ನೋಟನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರುವ ನಿರ್ಧಾರ ಅಧಿಕಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಅಮಾನ್ಯಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಳ್ಳನೋಟುಗಳ ಚಲಾವಣೆಯ ಮೇಲೆ ಆಗದ ಹತೋಟಿ?

ನೋಟುಗಳ ರದ್ದತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಉದ್ದೇಶ ಕಳ್ಳನೋಟುಗಳ ಚಲಾವಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆತ ನೀಡುವುದು. ಇದರ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಕಲಿ ನೋಟುಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

ನಕಲಿ ನೋಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರವಾದ ಅಂಕಿ ಅಂಶ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗಾಗಲೀ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಲೀ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ; ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವರದಿಯಂತೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೂಲಕ 2015-16ಕ್ಕೆ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ 500ರ ಖೋಟಾ ನೋಟುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಒಟ್ಟು 500ರ ನೋಟುಗಳ 0.000016%ರಷ್ಟಿತ್ತು. 1000 ದ ಖೋಟಾ ನೋಟುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ

0.00002% ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಪೊಲೀಸರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಕಲಿ 500ರ ನೋಟುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ 2015ರಲ್ಲಿ 0.0019% ಆಗಿದ್ದು, 1000 ದ ನೋಟುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ 0.0028% ರಷ್ಟಿತ್ತು.

2012 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆ (Indian Statistical Institute), ಸರ್ಕಾರದ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಥೆಯ ವರದಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅಗೋಸ್ತು 2015ರಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ನಕಲಿನೋಟುಗಳು ಸುಮಾರು 400 ಕೋಟಿ ರುಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯ ಹಿಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿತ್ತು.

400 ಕೋಟಿ ನಕಲಿ ಹಣದ ಮೇಲೆ ದಿಗ್ವಂಧನಕ್ಕೆ 14 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳನ್ನೇ ಅಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಸಿಗಲಾರದು.

ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟುಗಳು

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಗಡಿಪ್ರದೇಶದಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿದೇಶೀ ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳ ನುಸುಳುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾವೋ ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳ ಹಾವಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ.. ಈ ತರದ ರಾಷ್ಟ್ರಪಾತಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹಣ ಯಾರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪೂರೈಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ದೇಶದೊಳಗಿನ ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಮೂಲಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಹಿಂಸೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಚಾ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ. ದೇಶದ ಗಡಿಯ ಹೊರಗಿಂದ ಬರುವ ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳಿಗೆ ಹಣ ಎಲ್ಲಿಂದ ಸರಬರಾಜು ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಎರಡೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಹಣ ಕಳ್ಳ ನೋಟುಗಳಂತೆಯೇ ಒಟ್ಟು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೋಟುಗಳ ಶೇಕಡಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ.

ಶೇಕಡಾವಾರು ಒಂದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ನಕಲಿ ನೋಟುಗಳ ನಿರ್ನಾಮಕ್ಕೆ 86% ದಷ್ಟು ನೋಟುಗಳ ರದ್ದತಿ ಎಷ್ಟು ತಾರ್ಕಿಕ?

ನಗದುರಹಿತ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ?

ನವಂಬರ 8ರ ಹೇಳಿಕೆಯ ತರುವಾಯ, ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಭಾರತವನ್ನು 'ನಗದುರಹಿತ' (cash-less) ಸಮಾಜವನ್ನಾಗಿಸುವತ್ತ ಇದೊಂದು ದೃಢವಾದ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಬರಲು ಆರಂಭವಾದವು. ಅನೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸರಕಾರದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮೂಲಕ ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ನಗದುರಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನವಂಬರ 9ನೇ ದಿನದಂದು ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಭಾವಚಿತ್ರವಿರುವ ಜಾಹೀರಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದವು.

ನಗದುರಹಿತ ವ್ಯವಹಾರ ಎಂದರೇನು? ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕಾಗುವ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಗದಿನ ಬದಲು ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್ ಅಥವಾ ಡೆಬಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಇಲ್ಲವೇ ಮಾರಿದ ಅಂಗಡಿಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗೆ ಹಣವನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾಧ್ಯಮ ಹಣವೇ ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಪಾವತಿಸುವ ವಿಧಾನ ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ವರ್ಗಾವಣೆಯ (electronic transfer) ಮುಖಾಂತರ. ಆ ಹಣವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಒಂದು ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ವರ್ಗಾಯಿಸಬಹುದು. ಚೆಕ್ಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಪಾವತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು; ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅಡ್ಡಿಗಳಿದ್ದು ಚೆಕ್ಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಪ್ರಶ್ನೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಗದುರಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ? ಆ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದೇಶ ಇನ್ನೂ ಪಕ್ವವಾಗಿದೆಯೇ?

ನಗದುರಹಿತ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನಿಗೂ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಖಾತೆ ಇರಬೇಕು; ಆ ಖಾತೆಗೆ ನಗದಿನ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಇತರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಹಣವನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಮಾಯಿಸಬೇಕು. ಖಾತೆಯಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಖಾತೆದಾರನೇ ವರ್ಗಾಯಿಸಬೇಕಿದ್ದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅರಿವು ಬೇಕು; ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಅಥವಾ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷ

ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೊಬೈಲ್ (smart phone) ಬೇಕು; ತಡೆರಹಿತ ವಿದ್ಯುತ್ ಬೇಕು.

ವ್ಯವಹಾರ ನಗದುರಹಿತವಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಶುಲ್ಕ ತೆರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಮತ್ತು ಡೆಬಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಸತಾಗಿ ಕಾರ್ಡ್ ನೀಡುವಾಗ ಶುಲ್ಕವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ನವೀಕರಿಸುವಾಗ ಬ್ಯಾಂಕು ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಹಣವನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವಾಗ ಖಾತೆದಾರ ಶುಲ್ಕ ನೀಡಬೇಕು. ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರೆಗೆ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಅನೇಕ ಅಂಗಡಿಯವರು ಬಿಲ್ ಮೌಲ್ಯದ ಶೇಕಡಾ 1 ರಿಂದ 2ರ ತನಕ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಯೇ ಬಿಲ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 2017ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಎಟಿಎಂ ಮೂಲಕ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ನೀಡುವಾಗ ನಗದು ಪಡೆಯಬಹುದು; ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಪ್ರತಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ದುಬಾರಿ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಲು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಉದ್ದೇಶಿಸಿವೆ. ಗ್ರಾಹಕ ತನ್ನ ಹಣ ಪಡೆಯಲು ಶುಲ್ಕ ತೆರಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ನಾಂದಿ ಆಗುತ್ತಾ ಇದೆ.

ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವಾಗ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಅಥವಾ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್ ಮುಖಾಂತರ ಹಣ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ್ದಕ್ಕೂ ಶುಲ್ಕ ನೀಡಬೇಕು. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಖರೀದಿಸುವವನಿಂದ ಅಥವಾ ಮಾರುವವನಿಂದ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ನಗದುರಹಿತ ಪಾವತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶುಲ್ಕ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ (ಪಾವತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆದಾಯ ಆ ಮೂಲಕವೇ ಬರಬೇಕಷ್ಟೆ!) ನಗದಿನಲ್ಲಿ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ರೀತಿಯ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಅರೆಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿಗೆ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಲಭ್ಯವಿದೆ? ಎಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿವೆ? ವಲಸೆ ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಮಂದಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆಗಳಿವೆ? ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿಗೆ ನಗದುರಹಿತ ವ್ಯವಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಇದೆ? ಇರುವ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿದಿವೆಯೇ?

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಶಕ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ನಾನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಹಣ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಹರಸಾಹಸ ಪಟ್ಟಿದ್ದೆ. ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದ ಹಣ ಕಳುಹಿಸುವುದಿದ್ದರೆ, ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ

100 ರುಪಾಯಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ವರ್ಗಾಯಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತಿಯ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಕ್ಕಮೇಲೆ ಪೂರ್ತಿ ಹಣವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ದೋಷವಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ನಾನು, ಇಲ್ಲವೇ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಇದ್ದಾಗ ಪೂರ್ತಿ ಹಣವನ್ನು ಒಮ್ಮೇಲೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗದೆ ಇನ್ನಾರದೋ ಖಾತೆಗೆ ದುಡ್ಡು ಜಮೆಯಾಗದಿರಲಿ ಎಂದು ಈ ಮುಂಜಾಗರೂಕತೆ! ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಅಂಶಕಾಲಿಕ ಮಹಿಳಾ ಸಹಾಯಕಿಗೆ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳವನ್ನು ಅವಳ ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆಗೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾಗ ಆಕೆ ಅಂದಳು: 'ಅಣ್ಣ, ಬೇಡ, ನನಗೆ ಎಟಿಎಂ ಕಾರ್ಡ್ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನೀವು ನಗದಲ್ಲೇ ಕೊಡಿ'. ಇಂದಿಗೂ ನಗದು ಪಡೆಯೋಣವೆಂದು ಎಟಿಎಂಗೆ ಹೋದರೆ ಮೊದಲನೇ ಎಟಿಎಂನಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡು ಸಿಗುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ; ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಡ್ ಹಾಕಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಅನುಭವ ನನ್ನದು. ನಾನು ಯಾವತ್ತೂ ಹೋಗುವ ತರಕಾರಿ, ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇಸ್ತಿ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ನಾನು ನಗದೇ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂಗಳೂರಿನಂಥ ಮಹಾನಗರದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕೊಡುವ ಮನೆತೆರಿಗೆ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ ಸರದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದು ನಗದಿನಲ್ಲೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ನನ್ನದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಹಳ ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇವು ನಿದರ್ಶನಗಳು.

ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರದಿಯಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 98% ವ್ಯವಹಾರಗಳು ನಗದಿನಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಆ ಮಟ್ಟ 90% ದಲ್ಲಿದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಗದುರಹಿತ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲಿ ನಗದು ವ್ಯವಹಾರಗಳು 55% ದಷ್ಟು ಇನ್ನೂ ಇದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಗದುರಹಿತವಾಗಲು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳೇ ಬೇಕು. ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೆಂದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಮಾತು.

ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಬಹುಷಃ ಸರ್ಕಾರವು ಕಡಿಮೆ ನಗದು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಈ ಕ್ರಮ ಎಂದು ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. (ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ cash-less ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗಿ ಆ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು less-cash ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೆ.)

ನಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

ದೇಶದ ಅನೇಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಸಾಲಗಳಿಂದ ಅಪಾರ ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿವೆ. 2015-16 ರಲ್ಲಿ 51 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಸಾಲದಲ್ಲಿ 5 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಟ್ಟ ಸಾಲಗಳಾಗಿದ್ದವು (ಬಡ್ಡಿ ಬಾರದ ಮತ್ತು ಅಸಲೇ ಸಿಗುವುದು ಅಸಂಭವ ಎನ್ನಲಾದ ಸಾಲಗಳು-ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನುತ್ಪಾದಕ ಆಸ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಾಲಗಳು-Non-performing Assets-NPA); ಸಪ್ಟೆಂಬರ್ 2016 ಕ್ಕೆ ಅವು 6 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿಯ ಹತ್ತಿರ ತಲಪಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಿಂದಾಗುವ ನಷ್ಟವನ್ನು ಕಡಿತೆಗೊಳಿಸಲು ಇರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಲ ಕೊಡುವುದು. ಸಾಲ ನೀಡಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೂಲಧನ ಬೇಕು. ಅವುಗಳ ನಷ್ಟ ಭರ್ತಿಮಾಡಿ ಪುನಃ ಸಾಲ ಕೊಡಲು, ಸರ್ಕಾರ ಸುಮಾರು 1.8 ಲಕ್ಷ ರುಪಾಯಿಗಳ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರ ಬದಲು ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿ ತೆರಬೇಕಾದ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆ ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿಯೇ ನೀಡಬೇಕಿಲ್ಲದ ಚಾಲ್ತಿಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ಹಣ ಬಂದರೆ ಆ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಸಾಲ ನೀಡಲು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕುದುರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದ ಉದ್ದೇಶ ಎಂದೂ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ರಂಗದ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. 2014-16ರಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕು ಠೇವಣಿಗಳು ಶೇಕಡಾ 10ರಷ್ಟು ಕೂಡಾ ಹೆಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ 2016-17ರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ವೃದ್ಧಿ ಶೇಕಡಾ 15ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುವ ಮುನ್ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ.

ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಬದಲು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮ

ಅಮೆರಿಕಾದ ಖ್ಯಾತ ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ರಾಬರ್ಟ್ ಮೆರ್ಟನ್ 1936ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಅನುದ್ದೇಶಿತ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ಅಂಥಹ ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾಗುವವರು ಮೂರನೇಯವರು.

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರದ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವಾಲಯ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ 2016-17ರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಿತ್ತು. ಅದರ ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿವೆ. ಒಂದು, ನೋಟುರದ್ದತಿಯಿಂದ ಉದ್ಯೋಗ ನಷ್ಟ, ಕೃಷಿ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಕುಸಿತ,

ನಗದು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಅಸಂಘಟಿತವಲಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆತ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಎರಡು, ಅಕ್ರಮ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಕಾಳಧನ, ಮತ್ತು ಹಣರೂಪದ ಉಳಿತಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ- ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ನೋಟು ರದ್ದತಿಯಿಂದಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳು ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಸರಕಾರದ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯೇ ನೋಟುರದ್ದತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತಿದೆ.

ಅಕ್ರಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊರ ಹಾಕುವುದು ಮತ್ತು ಕಳ್ಳ ನೋಟು ಚಲಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಉಗ್ರಗಾಮಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕುವುದು ನೋಟು ರದ್ದತಿಯ ಘೋಷಿತ ಉದ್ದೇಶಗಳು; ಅವುಗಳ ಅಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಯಾವುದು ಆಗಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗದೆ, ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗಿರುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮಾತ್ರ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ. ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸದೆ ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮದಿಂದ ಆಘಾತಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಏಟು ತಿಂದ ದೇಶದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಬಹಳ ಸಮಯವೇ ಬೇಕಾಗಬಹುದು.

ಕೆ.ವಿ.ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ನೆನಪಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ನೀನಾಸಮ್ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದಂತೆಯೆ ದಿ.ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಪುಣ್ಯತಿಥಿಯ ದಿನವಾದ ಜುಲೈ 16ರಂದು ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ನಾಟಕಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಿತ್ತು. ಡಾ.ಎಚ್. ಎಸ್. ಶಿವಪ್ರಕಾಶ್ ಅವರು 'ಕಾಶ್ಮೀರ ಶೈವದರ್ಶನದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ರಮಹಾದೇವಿ' ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡಿದರು. ಹೆಗ್ಗೋಡು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಆಸಕ್ತ ನಟನಟಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀನಾಸಮ್ ತಂಡದವರು ಭವಭೂತಿಯ 'ಮಾಲತೀಮಾಧವ' (ಅನುವಾದ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.) ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು.

ಮುಹಮ್ಮದ್ ಯೂನಿಸ್ ಜೊತೆ ಮಾತುಕತೆ

ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್

ಮುಹಮ್ಮದ್ ಯೂನಿಸ್. 2006 ವರ್ಷದ ನೋಬೆಲ್ ಶಾಂತಿ ಬಹುಮಾನ ಪುರಸ್ಕೃತರು. ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು. ಕಡು ಬಡವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬರದಂತೆ ಒದಗಿಸಬಹುದೆನ್ನುವುದನ್ನು ಆ ದೇಶದಲ್ಲಲ್ಲದೇ - ಆದೇ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಹಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದವರು. ಬಡವರೂ ಉದ್ಯಮಿಗಳಾಗಬಹುದೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದವರು. ಈಗ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದ ತತ್ವವನ್ನು ಹಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ನಡೆದರೂ ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ಯಾವುದೇ ಲಾಭವನ್ನಾಶಿಸದೇ, ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರುಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀ ತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನಂಬಿದವರು. ಈಚೆಗೆ ಯೂನಿಸ್ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆಯ ಕನ್ನಡರೂಪ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪದ್ಧತಿಯ ರೂಪರೇಷೆಗಳು

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಡವರ ಅದರಲ್ಲೂ ಬಡಮಹಿಳೆಯರ ಒಳ್ಳೆಯತನದ ಬಗ್ಗೆ - ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲವನ್ನು ನಿಯತಿಸಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ನೀವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಶಿಸ್ತಿನ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಬಡ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಲವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಶಿಸ್ತಿನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದಾಗ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ಪುಸ್ತಕವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಸಾಲದ ಮರುಪಾವತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಕಥೆಯಿಂದಲೇ. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಬಡವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರೆಂದು ನೀವು ನಂಬುತ್ತೀರಾ, ಅಥವಾ ಅವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲು ನಾವು ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕೇ?

ಯೂನಿಸ್: ಮೊದಲಿಗೆ ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ್ದು - ಬಡವರು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸರಳವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನಷ್ಟೇ. ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕಠಿಣವಾಗಿ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ ರೂಪಿಸಿದರೆ ಅವರುಗಳು ಅಂಥ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಅವರಿಗೆ ಭಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಯಾವುದೇ ಆದೇಶ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಇಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ನಿಯಮಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬಾಯಿಮಾತಿನಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅದು ಗೆದ್ದಿತು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಗ್ರಾಮೀಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿನ 16 ನಿರ್ಧಾರಗಳ¹ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ.

1. ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಸ್ತು, ಒಗ್ಗಟ್ಟು, ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರಮಜೀವದ ನಾಲ್ಕು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಿ, ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತೇವೆ. 2. ನಾವು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತರುತ್ತೇವೆ. 3. ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಮರಮತ್ತು ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೇ ಹೊಸ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತೇವೆ. 4. ವರ್ಷವಿಡೀ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ, ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. 5. ಬಿತ್ತನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆದಷ್ಟೂ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತೇವೆ. 6. ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸಣ್ಣದಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ, ಅಲ್ಲದೇ ನಮ್ಮ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಹದ್ದುಬಿಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. 7. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸುವುದಲ್ಲದೇ, ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. 8. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ಪರಿಸರವನ್ನೂ

ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀವೇ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀರಾ, ಅಥವಾ ಅವು ಕ್ರಮಕ್ರಮೇಣ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂತಾ?

ಯೂನಿಸ್: ಈ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ಹಿಡಿದುವು. ಮೊದಲಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೇ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿದ್ದುವು. ಅವೂ ನಮ್ಮಿಂದ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಆದರಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಕಾಳಜಿಗೆ ನಾವು ಭಾಷೆಯನ್ನೊದ್ದುಗಿಸಿದೆವು ಅಷ್ಟೇ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪದ್ಧತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಈ ಹದಿನಾರು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಲದ ಮರುಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದಾದ ಲೋಪವನ್ನು ತಡೆಯಲೆಂದೇ ಮಾಡಿದಂತಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡದಿರುವುದರಿಂದ ಕುಟುಂಬದ ಹಣಕಾಸಿಗೆ ಆಗುವ ದೊಡ್ಡ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನು ತಡೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ತುಸು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ನಿರ್ಧಾರವೂ ಆ ಸಂಸಾರ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಇಳಿಜಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನೋಡಲು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮಾತುಗಳಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಇವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲವೇ?

ಶುಭ್ರವಾಗಿರಿಸುತ್ತೇವೆ 9. ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. 10. ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ನೀರನ್ನು ಕುದಿಸಿ-ಆರಿಸಿ ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಪಟಿಕವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತೇವೆ. 11. ನಾವು ನಮ್ಮ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. 12. ನಾವು ಯಾರಿಗೂ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೂ ಯಾರೂ ನಮಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. 13. ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಇಡುವಳಿಯಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. 14. ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ತಯಾರಿರುತ್ತೇವೆ. ಯಾರಾದರೂ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಾವು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸದಾ ತಯಾರಿರುತ್ತೇವೆ. 15. ಯಾವುದೇ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಭಂಗ ಬಂತೆಂದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. 16. ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ನಾವು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಮೂಲ: <http://www.grameen.com/16-decisions/> 15ನೇ ಫೆಬ್ರವರಿ 2017ರಂದು ನೋಡಿದ್ದು.

ಯೂನಸ್: ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಇವು ನಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬಂದ ವಿಚಾರಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಎಂದಿಗೂ ಆರ್ಥಿಕ- ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆಯರು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಇದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ನಾನು ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದದ್ದು - ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಕಿರಿಕಿರಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ, ಅವರ ತೊಂದರೆಗಳೇನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ.

ಗ್ರಾಮೀಣ್ - 2

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಗ್ರಾಮೀಣ್ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗ ನಿಮಗೆ ಶಿಸ್ತೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತೀವಾರವೂ ಸಾಲದ ಮರುಪಾವತಿ ಮತ್ತು ಹಾಗಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಠಿಣ ಕ್ರಮ - ಹೀಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ಈ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ನೀವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಗ್ರಾಮೀಣ್-2 ಪದ್ಧತಿಗೆ ಹೋದಿರಿ. ಹೊಸ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಜನ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ- ಬೇಕಾದಂತೆ ಸಾಲವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಶಿಸ್ತಿನ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ನೀವು ಬದಲಾಗಿದ್ದು ಯಾಕೆ?

ಯೂನಸ್: ಮೊದಲಿಗೆ ನಮಗೆ ನಂಬುಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಲ ಎರಡೂ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಡಿಲ ಬಿಡದೇ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಡೆಸಿದೆವು. ಶಿಸ್ತಿನ ನಿಯಮಬದ್ಧ ಪದ್ಧತಿಯಾದರೆ ಜನರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದೂ ಸುಲಭವೇ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಐದು ಜನರ ಗುಂಪುಗಳೇ ಇರಬೇಕೆಂದೂ, ಸಾಲವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ವಾರದ ಕಿಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾಡಿದೆವು. ಆದರೆ ಆಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ - ಹೇಗೂ ಅವರು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಸಾಲವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುವುದೇ ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಮರುಪಾವತಿಯ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆವು.

ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೇ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ, ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ನಮ್ಮ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅವಧಿಯನ್ನು

ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ, ಮರುಪಾವತಿಯ ಕಾಲಕ್ಕಿದ್ದ ಮಿಕ್ಕ ಸಮಯಧಾರಿತ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನೂ (ಎಷ್ಟು ಕಿಸ್ತುಗಳು, ಎಷ್ಟು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕಿಸ್ತುಕಟ್ಟುವುದು) ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿದೆವು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿರೋಧವನ್ನೂ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಸಾಲದ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನಂತರ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾವು ತೊಂದರೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಜನ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದಾಕೆ ತನಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಅದರ ಮರುಪಾವತಿಯ ಕಾಲಾವಧಿ ಮತ್ತು ನಿಯಮಿತತೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಆಕೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬೇಕು ಎಂದು ವಾದಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ವಾದ ಇಂತಿತ್ತು - ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಆಕೆ ಸಾಲದ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಆಕೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆಗೆ ಇರಬೇಕು. ಆಕೆ ಯಾವ ಒತ್ತಡಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗಬಾರದು. ಈಗ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವೂ ಇದೆ, ಕಂಪ್ಯೂಟರುಗಳೂ ಇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ಸರಳವೇ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲಾ - ನಾವು ಕಂಪ್ಯೂಟರಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮರುಪಾವತಿಯ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ. ಆನಂತರ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಈ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತರೋದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು? ಇದು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ?

ಯೂನಸ್: ಆ ಕೆಲಸ ಸುಲಭವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜನರ ಭಾವತೀವ್ರತೆಯಿತ್ತು. ನಾವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದರೂ ಜನ ಹಳೇ ನಿಯಮಗಳೊಂದಿಗೇ ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದಾಗ - ಆ ಹೊಸ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಾವು ನಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆವು. ಎಷ್ಟು ಜನ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಸಮೀಪದಿಂದ ಗಮನಿಸಿದೆವು. ಯಾಕೆಂದರೆ - ಶಿಸ್ತು ನಿಯಮಾಧಾರದ ವ್ಯವಹಾರ ನಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಗ್ಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಅತಂತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಜನರಿಗೆ ಅನುಮಾನಗಳೇ ಇದ್ದುವು: “ಆಹ್.. ಇವನು ಸಾಲಮರುಪಾವತಿಯನ್ನು ಅನಿಯಮಿತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ಓಹ್! ಅವನು ಏನನ್ನೋ ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ... ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೋಸ-ದಗಾ ಇರಬಹುದು! ಆಹ್, ಹೆಚ್ಚಿನ ಮರುಪಾವತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆತನ ಮರುಪಾವತಿಯ ದಿನಾಂಕದ ಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು!” ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ

ಕೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಿಷ್ಟೇ- “ಇದನ್ನು ನಾನು ಮಹಿಳೆಯರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವುದನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

ಹೌದು. ಇತರೆ ಬ್ಯಾಂಕರುಗಳು ಇದನ್ನು ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ ನಾವು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಲು ಈ ಸಾಲಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಧನವನ್ನು ಲಾಭವನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸದೇ ಕಾಪಿರಿಸಿದೆವು. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ನಿಯಮಾವಳಿಯೇನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ನಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ನಿಧಿನಿಕ್ಷೇಪಗಳಿಗಂದು ಕಾಪಿಡುವ ಮೊತ್ತ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಉದಾರವಾದದ್ದು. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಹಕರು ಹೇಗೂ ಸಾಲವರುಪಾವತಿ ಮಾಡಿಂವೇ ಮಾಡುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಆ ದುಡ್ಡನ್ನು ನಾವು ಈಗ ಲಾಭವೆಂದು ಪರಗಣಿಸದಿದ್ದರೂ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಪ್ಪೇನೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಹೊಸದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾ ಹಳೆಯದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುರಿದು ಕಳಚಿದಿರಿ.ಉಳಿದದ್ದು ಹದಿನಾರು ತೀರ್ಮಾನಗಳು, ಐದು ಮಹಿಳೆಯರ ಗುಂಪು, ಮತ್ತು ವಾರದ ಸಭೆ ಮಾತ್ರ. ಈಗ ಈ ಗುಂಪುಗಳು - ಒಬ್ಬರ ಸಾಲವನ್ನೊಬ್ಬರೂ ಹೊಣೆ ಹೊರುತ್ತಿದ್ದ ಪರಸ್ಪರ ಖಾತರಿ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಬರೇ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥರದಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಗುಂಪಾಯಿತು.

ಯೂನಿಸ್: ಈ ಪರಸ್ಪರ ಖಾತರಿ ಗುಂಪು ಎನ್ನುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರೋ ಏನೋ ಬರೆದರು. ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ನಂತರ ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಮಾದರಿಯೆಂದಾಯಿತು. ನಾನು ಅದನ್ನು ಎಂದೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಒತ್ತಡವನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಗುಂಪು ಇದ್ದದ್ದು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ. ಗೆಳೆತನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ತನ್ಮೂಲಕ ಇತರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತೋರುವುದಕ್ಕೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಗ್ರಾಮೀಣ 2ರ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡದೇ, ಗ್ರಾಮೀಣ -1 ರಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದಾರಲ್ಲ ? ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಕಸನದ ಸೂತ್ರವಿದೆಯೇ ? ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ-2ರ ಮಾದರಿಯನ್ನು

ಅಳವಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ವರ್ಷ ಗ್ರಾಮೀಣ 1 ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕೇನು?

ಯೂನಿಸ್: ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದಾಗ ನಾವಿನ್ನೂ ಗ್ರಾಮೀಣ-1ನೇ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅವರುಗಳು ಈ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹೀಗಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಆದರೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಡವರ ಪರವಾಗಿ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿದ್ದರೆ ಯಾಕೆ ಅವರುಗಳು ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ? ನಿಮ್ಮ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಹಾವಿದ್ಯೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಯೂನಿಸ್: ಹೌದು. ಇದು ಬಡವರ - ಮಹಿಳೆಯರ ಪರವಾದಮಾದರಿ. ಆದರೆ ಈಗ ಗ್ರಾಮೀಣ 1 ರ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮುರಿಯುವುದೇಕೆ? ಇರುವುದನ್ನೇ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮುರಿದು ಕಟ್ಟುವುದೇಕೆ, ಹಾಗೇ ಮುಂದುವರೆಯೋಣವನ್ನುವ ಮನೋಭಾವವಿರಬಹುದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರ ಠೇವಣಿಗಳೂ ಇವೆ. ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ಮಹಿಳೆಯರ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೇ ಅಲ್ಲದ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಕಷ್ಟವೇ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು ನೀವು ಹಿಂದೆಯೂ ಕೇಳಿರಬೇಕು. ಪ್ರತೀ ವಾರದ ನಿಯಮಿತ ಮರುಪಾವತಿಯ ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿಯಮ ಕಟಾವಿನ ವೇಳೆಗೆ ಧನಾರ್ಜನೆಯಾಗುವ ಕೃಷಿಗೆ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಾದರೂ ಕೃಷಿಗೆ ಒಗ್ಗದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

ಯೂನಿಸ್: ಈಗ ಎಷ್ಟೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 40 - ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಎನ್ನುವ ಏಕೈಕ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ನೀವು ಕೃಷಿಯೆಂದಾಗ ಅದು ಫಸಲು ತೆಗೆಯುವ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ಮಾಡುವುದು ಗಂಡಸರು. ನಾವು ಗಂಡಸರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡೋದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದದ್ದಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಹೇಗಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾ?

ಯೂನಿಸ್: ನೀವು ಯಾವ ಆಲೋಚನಾ ವಿಧಾನದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದೀರೆನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದಾಯ ಅನಿಯಮಿತ ಆಗಿರುವಾಗ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ - ವಾರಾವಾರ ಕಂತನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಗ್ರಾಮೀಣ್ 1 ರ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ. ನಾವು ಈಗ ಗ್ರಾಮೀಣ್ 2 ರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯೇ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತರ. ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದೇ ಇದರ ಗಮತ್ತು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಆದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ್ 2 ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ? ಇದನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತೀರಾ?

ಯೂನಿಸ್: ಠೇವಣಿಗಳೇ ಈ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಮೂಲಾಧಾರ. ಠೇವಣಿಗಳಿದ್ದಾಗ ತಿಪ್ಪಿನ ಬ್ಯಾಂಕರುಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡುವಳಿದಾರರು ನಮ್ಮ ರೀತಿಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಿಯಮಿತ ಕಂತು ಅವರಿಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ರಿಸ್ಕನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ರಿಸ್ಕ್ ಅನ್ನುವ ಪದವೇ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಒಂದು ರಿಸ್ಕ್. ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸೆಣೆಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೇನು ರಿಸ್ಕ್.. ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತೇನೆ ಬಿಡಿ.

ಬೇರೆ ಮಾದರಿಗಳು

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಇರೋದು ಸಹಕಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ. ನಿಮ್ಮ ಇಡುವಳಿ ಇಟ್ಟವರು ಸಾಲ ಪಡೆಯುವ ಸದಸ್ಯರೇ ಅಲ್ಲವೇ. ಆದರೆ ಇದು ಸಹಕಾರ ಸೂತ್ರದ ಮೇಲೆ ನಡೆದರೂ ನೀವು ಇದನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಇತರೆ ಜಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

ಯೂನಿಸ್: ಸಹಕಾರ ಅನ್ನುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಆದರೂ, ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಕುಸಿದುಹೋಗಿದೆ. ಕೆಲವೇ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕುಸಿದಿದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಹೊಸ ಐಡಿಯಾಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮಾನ್ಯತೆ; ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ,

ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬರುತ್ತೆ. 200 ಜನ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರೆ ಸಹಕಾರಿಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ 250 ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು 400 ಜನರನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೆದರ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಬೋ ಬ್ಯಾಂಕು ಮೂರುಸ್ಥರದ ಸಹಕಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಒಂದೇ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿರುವುದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇರಬಹುದು. ಕೆನಡಾದಲ್ಲಿನ ಡೆಜಾರ್ಟ್‌ನೊ ಕೂಡ ಮಧ್ಯದ ಸ್ಥರವನ್ನು ತೆಗೆದಿದೆ. ಸುಮಾರು 1,200 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ 400ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲೂ ಈ ರೀತಿಯ ಸಹಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೋಢೀಕರಣ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವರು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ - ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಪೈಪೋಟಿ ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕಿರುವ ತುರ್ತು. ಹೀಗೆ ಕ್ರೋಢೀಕರಣಗೊಂಡಾಗ ಅವುಗಳ ಸಹಕಾರಿ ಅಂಶಗಳು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ನಿಮಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದಾ? ನಾವು ಸಹಕಾರದಿಂದ ದೂರಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವಾ?

ಯೂನಿಸ್: ನಾನು ಯೂರೋಪಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮಾಂಡ್ರೆಗಾವ್ ರೀತಿಯ ದೊಡ್ಡ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇವೆ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅವು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಂತ ನಮಗೆ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದಲ್ಲಿ - ಭಾರತದ ವಿಷಯ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ - ಸಹಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಸವಲತ್ತಿದ್ದವರು ಸರಕಾರೀ ಹಣವನ್ನು ಹೀರಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಹಕಾರ. ಅಷ್ಟೇ. ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವಕ್ಕೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಇವು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಇವು ಸರಕಾರದ ತುಕಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಸಹಕಾರಿ ಮಂತ್ರಾಲಯ, ಸಹಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಲಂಚ - ಹಾಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಲ ಮರು ಪಾವತಿಸದೇ ಸರಕಾರವನ್ನು ಮೋಸಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದು. ನಾನು ಇದರ ಜೊತೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಹಕಾರ ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಪದವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನೀವು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳೊಂದಿಗಿದ್ದರೆ ದುಡ್ಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಅಂತಲೇ. ಸಹಕಾರದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಅದನ್ನು ಯಾವ ಅಧೋಗತಿಗೆ ತಂದಿದ್ದೇವೆಂದರೆ

ಅದನ್ನೀಗ ಮರ್ಮತ್ತು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಸರಕಾರದ ಯಾವುದೇ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ಸಹಕಾರ ಸಂಘವಾದ ಕೂಡಲೇ ಅದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ತಕ್ಷಣ ದಳಾಳಿಗಳು ತಪಾಸಣೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಿದ್ದರೂ ಲಂಚ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಲಂಚ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಸಹಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಡಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭ

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಈಗ ಹೊಸ ಲಘು ವಿತ್ತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ, ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಹೊಸ ಲೈಸೆನ್ಸುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇನು?

ಯೂನಿಸ್: ನಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲದಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಲೈಸೆನ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಬಡವರ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಉಳಿತಾಯದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದು. ಹೀಗಾದಾಗ ಅವರು ಹೊರಗಿನ ಹೂಡಿಕೆದಾರರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹೂಡಿಕೆದಾರರೇ ಬಡವರ ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವುದು. ಅವರು ಈ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬರೇ ದುಡ್ಡುಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿಧಾನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಯಿರುವ ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ಅಪರೂಪವೇ. ದುಡ್ಡು ಇದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಯೂ ಇರುವ ಜನ ನಮಗೆ ಸಿಗುವುದು ಬಹಳ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ. ದೊಡ್ಡ ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ಬಂದು ಒಂದು ಬಿಲಿಯ ಡಾಲರುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನೂ ಹೇರುತ್ತಾರೆ.

ಬಡವರ ಉಳಿತಾಯ, ಠೇವಣಿಗಳಿರುವಾಗ, ಹೊರಗಿನ ಹೂಡಿಕೆಗೆ – ಅದೂ ಬಡವರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಲು – ಭಾರತ ತನ್ನ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ತೆರೆಯಬೇಕು? ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲವೇನು? ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ದುಡ್ಡು ಬರುವ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಕೀಲಿಕೈಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಷ್ಟೇ. ಅದೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ್ದೇ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ

ಬಹುಪಾಲು ಹೂಡಿಕೆ ಸ್ಥಳೀಯರದ್ದೇ – ಭಾರತೀಯರದ್ದೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಹೇಳಿರುವುದು ಸರಿಯೆಂದು ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಾ? ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಿದೇಶೀ ಹೂಡಿಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಾ?

ಯೂನಿಸ್: ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ನನಗೆ ದುಡ್ಡು ಸಿಗೋವಾಗ ನಾನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಯಾಕೆ ದುಡ್ಡು ತೆಗೆಯಬೇಕು?

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಆದರೆ ಈ ಹೊಸ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬಡವರಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿ ನಮಗಿದ್ದೇ ಇದೆ. ನೀವೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆ ದಿನ ಮಾತಾಡಿದ್ದೀರಿ.

ಯೂನಿಸ್: ಹೌದು, ಈಗ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಲೈಸೆನ್ಸಿಲ್ಲಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ತುಂಬಾ ಜಾಸ್ತಿ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತಹ ಲೈಸೆನ್ಸಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವಕಾಶವಿದೆಯೆಂದು ಈ ಹೊಸ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಆ ಸೇವೆಗಳತ್ತ – ಮತ್ತು ಬಡವರಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಯಂತ್ರಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ನೀವು ಆರ್ಥಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಭಿನ್ನ ಅಂಪೈರುಗಳು ಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಒಬ್ಬರು, ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಪೈರು ಎಂದಿದ್ದೀರಿ...

ಯೂನಿಸ್: ಹೌದು. ಇಬ್ಬರು ಅಂಪೈರುಗಳು. ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್‌ಗೆ ಬೇರೆಯೇ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಅತೀ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿರದೇ ತುಸು ಸಡಿಲವಾದ, ನಮ್ಮ ಲೋಕದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ?

ಯೂನಿಸ್: ಹೌದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಿಯಂತ್ರಕರು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ, ಹೊಸತನವನ್ನೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಡೆಯುವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಕರ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ “ನೀವು ಇದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು, ಇದನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು.” ಅಂತ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು “ಬೇಕಾದರೆ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡು, ಏನಾದರೂ ಸಹಕಾರ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ನಾವು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ”. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವವರು ಬೇಕಿದ್ದಾರೆ. ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮಾತನ್ನು ಆಡುವ ನಿಯಂತ್ರಕರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೆಂಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವವರು ನಮಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹಿಂದಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ರಘುರಾಮ್ ರಾಜನ್ ಲಘುವಿತ್ತೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತಾಹದಿಂದ ಇದ್ದರಲ್ಲದೇ, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಉದಾರೀಕರಣದತ್ತ ಒಯ್ದಿದ್ದರು. ಆತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದವರು. ಹೀಗಾಗಿ ಬಡವರಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ವಿತ್ತೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕೆಂದೂ - ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಂಬಿದವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಲದ ವ್ಯತ್ಯಸ್ಥಕ್ಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಬಡವರನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವ - ತನ್ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಯುವ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೋ?

ಯೂನಿಸ್: ನಾನು ವಿತ್ತೀಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ - ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು ಈ ಸಾಲದ ವ್ಯತ್ಯಸ್ಥಗಳ ಮೇಲೆ. ಇದು ಜೂಜಲ್ಲದೇ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಮೂಲಕ ಜನರು ಊಹಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಲು ನೀವು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೀರ. ಇದು ಒಂದು ಅದ್ಭುತರಮ್ಯ ಲೋಕ. ನಿಜಜೀವನದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ ಅಂತ ನಾನನ್ನುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಸ್ಥಗಳು ಇದ್ದಷ್ಟೂ ದಿನ ನೀವು ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಲೋಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಗಾಳಿಪಟವನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೀರಿ. ಬಡವರನ್ನು ಈ ಊಹಾಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು ತಪ್ಪು. ಅಷ್ಟೇ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಅವರನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ಅವರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಅನ್ನಲು ಅನೇಕ ವಾದಗಳಿವೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಆಳ-ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವುದು, ಬೆಲೆಕಟ್ಟಲು ಒಂದು ಬೇಡಿಕೆ ಸರಬರಾಜಿನ ಸಮತೌಲ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಹೀಗೆ...

ಯೂನಿಸ್: ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಶೋಷಣೆ. ಅಷ್ಟೇ. ಬಡವರಿಗೆ ಈ ಆಟದ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಡವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳು ಈ ಆಟವನ್ನು ಆಡಿ, ನಡುವೆ ದುಡ್ಡು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವಂತೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಬಡವರ ಆರ್ಥಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಿ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ, ಮಹಿಳೆಯರು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ (ಆದ್ಯತಾ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ)

ಸಾಲವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನಿಯಮವಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೂ ಇದೆ. ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದರ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಮೀಣ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬೇರೆಯೇ ಕಾನೂನಿನ ಚೌಕಟ್ಟು ಬೇಕೆಂದು ನೀವು ಹಲವು ಬಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯಧಾರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೂ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸರಕಾರ ಹೇರುವ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೇ?

ಯೂನಿಸ್: ನೀವು ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕೆಂದು ಕರೆದ ಕೂಡಲೇ ಅದು ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ನೆನಪು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆ ತಿಳಿದು ಒಂದು ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿ! ಆನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಇದಲ್ಲಾ ಚಿಲ್ಲರೆ ಚಿಲ್ಲರೆಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರಿದು ಜನರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಈ ನಿಯಮಗಳು ಪ್ರಭಾವಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಾನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮೊನ್ನೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನೀವು ಗ್ರಾಮೀಣ್ ದಾನೋನ್ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಆಗ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ಇದು - “ಬಡವರಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ತುಂಬಿರುವ ಮೊಸರನ್ನು ನಾನು ನಿಗದಿತ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರುತ್ತೇನೆ, ಅದರಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುವುದಾದರೆ ಅದೇ ಮೊಸರನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಪ್ಯಾಕಿಂಗ್ ಮಾಡಿ ಸೂಪರ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ನಷ್ಟವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ” ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಅದನ್ನೇ ತಿರುಚಿ ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ - ನೀವು ಸೂಪರ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಲಾಭವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಆರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ, ಈಗ ಬಡವರಿಗೆ ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಉಲ್ಟಾ ನಿಯಮ ಮಾಡದರೆ ಯಾವುದು ಮೊದಲು - ಯಾವುದು ನಂತರ ಅನ್ನುವ ವಿವರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ ನಾನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಸಾಲದ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಈ ತತ್ವ ಯಾಕಾಗಬಾರದು?

ಯೂನಿಸ್: ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅದರ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ

ಖಾತ್ರಿಯಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕದ ಪುಸ್ತಕದೊಳಗೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರ. ಅಲ್ಲೇ ಏನಾದರೂ ಅಡ್ಡಸ್ಸುಮೆಂಟ್ ಆಗುತ್ತೆ. ಒಂದೇ ಸೂಪರ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಡವರ-ಶ್ರೀಮಂತರ ಭಿನ್ನ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಮಾತದು. ಅದು ಗೆಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಜಯಮಹಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮರ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬ್ರಜಿಲ್ಲಿನ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟು ಪರಿಸರದ ಸಮತೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಈ ಬಾಬತ್ತು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೀರ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಸುಸ್ಥಿರ ವ್ಯಾಪಾರದ ತೊಂದರೆಯಿದೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ? ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮತೌಲ್ಯ ನಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಕೋಟಾಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿರುವ ಜಾಗಗಳಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿವೆಯೇ ಹೊರತು, ಬೇಕಾದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಯೂನಿಸ್: ಹೌದು ಇದು ಸುಸ್ಥಿರ ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಮಹಾಪರಾಧ. ನೀವು ಯಾವ ಭಾಗದ ಸಮತೌಲ್ಯ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಗೆಗೂ ನಗದುರಹಿತ ವಹಿವಾಟಿನ ಬಗೆಗೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಿದ್ದೀರಿ. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ವಹಿವಾಟಿನಲ್ಲಿ ದಕ್ಷತೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವೇ. ಆದರೆ ಈ ದಕ್ಷತೆ ಬರುವುದರೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಹಿವಾಟುಗಳು - ಸಂಬಂಧಗಳು ಏನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ ಅಂತ ನಿಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ನೀವು ಗ್ರಾಮೀಣ್-1 ರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ್-2 ಪದ್ಧತಿಗೆ ಬದಲಾದಾಗಲೂ ಏನೆಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದಿರಾದರೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಸಾಲದಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಲದತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಾಗಲೂ ಗುಂಪಿನ ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದಿರಿ. ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಇರುವುದು ಒಂದಾದರೆ, ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವೇ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ನಾವು ಸೇರಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ವಹಿವಾಟುಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯಾಧಾರವಾಗಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರುಗಳ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ - ಸಾಲ ದಾಖಲಾತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮಾಹಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಜನರಿಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕೋ-ಬೇಡವೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ನೋಡದೇ, ಮುಟ್ಟದೇ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಯಂತ್ರದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಬುದ್ಧಿಯುಪಯೋಗಿಸಿ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕೆಲಸವಾಗಬಹುದಾ?

ಯೂನಿಸ್: ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಪಾತ್ರವೇನೆಂದು ನಾನು ಕಂಡಂತೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಇಡೀ ಲಘುವಿತ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಉದ್ಯೋಗಿಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಗಲೋಟದಿಂದ ಸಾಗಿದೆ. ಆಕೆಯ ಬಳಿ ಒಂದು ಯಂತ್ರವಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಒಂದು ಯಂತ್ರವಿದೆ. ಆಕೆಗೆ ಏನೋ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ, ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಆಕೆ ಸಾಲವನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಡೀ ಚರಿತ್ರೆ ನಿಮ್ಮ ಕೈಲಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಬೆರಳಂಚಿನಲ್ಲಿದೆ; ಅವಳ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ವಹಿವಾಟಿನ ಇಡೀ ಚಿತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ. ಈಗ ಆಕೆಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಅನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನ ನಿಮ್ಮ ಕೈಲಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ - ಕೆಲವರು ನಿಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಮಾಡುವ ಮಾತುಕತೆ, ಹಾಕುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೀವು ಎಂಥವರೆಂದು - ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಯೂನಿಸ್: ಹೌದು. ಎಲ್ಲವೂ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆಕೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳೇನು, ಆಕೆ ಏನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಎಲ್ಲವೂ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಬಹುದು. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿಡಿ, ನಿಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಯಂತ್ರ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನೀವೇ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಯಂತ್ರವೇ ಆ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಇದು ಭಯಾನಕವಲ್ಲವೇ?

ಯೂನಿಸ್: ಇಲ್ಲ. ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಇದರಿಂದ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ. ಜನರ ಮಿಕ್ಕವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರುವುದು, ಮಾತಾಡುವುದು, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ, ಸಮಾಚಾರ... ಇವೆಲ್ಲಾ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟೇ ಗ್ರಾಮೀಣ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಾಧಾರವಲ್ಲವೇ.

ಯೂನಿಸ್:ನೋಡಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ್ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ...

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಹಳೆಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯತ್ತ ಹೋದಾಗಲೂ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಹಾಗೇ ಇರಿಸಿದಿರಿ.

ಯೂನಿಸ್: ಹೌದು. ಪ್ರತೀವಾರ ಗುಂಪುಗಳು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರುವುದನ್ನು ನಾವು ಹಾಗೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಮಿಕ್ಕ ನಿಯಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವೆ. ನಾವು

ಎಷ್ಟೋ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತೇವೆ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತೇವಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಯಂತ್ರ, ತಂತ್ರಾಂಶಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬಹುದು. ಅದು ನಮ್ಮ ಚಳುವಳಿಗೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದಂತೆ. ನಮ್ಮದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಲದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಷ್ಟು ಸರಳವಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಹಿಂದೆ ನಾನು ಕೆನಡಾದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಫ್ರಾಂಪ್ಸ್ ಗೆ ಭೇಟಿನೀಡಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ನಗದಿನ ಕೌಂಟರಿನಿಂದ ಅಟ್ಟಿ ಎಟಿಎಂ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಗೆ ಅವನ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದರಂತೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಗ್ರಾಹಕರೆಲ್ಲರೂ, ನಮಗೇನೂ ಸಮಯಾಭಾವವಿಲ್ಲ, ನಾವು ಕೌಂಟರಿನಲ್ಲೇ ಕಾಯುತ್ತೇವೆ, ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಜೊತೆ ಹರಟೆಯೂ ಕೊಚ್ಚಬಹುದು ಆದ್ದರಿಂದ ಎಟಿಎಂ ಬೇಡ ಅಂದರಂತೆ.

ಯೂನಿಸ್: ಜನರ ಸಂಪರ್ಕ. ಅದು ಮುಖ್ಯ. ಜನರೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಡುವುದು. ಮುಖ್ಯ. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ನಾವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗಲೂ ನಮಗೆ ಈ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಕದಮನೆಯವರು ಯಾರೆಂದೂ ತಿಳಿಯದೇ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ತಮ್ಮ ಕುಶಲವನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಿಯಮಗಳು ಹೊಸ ಅನುಭವ ನೀಡಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಭೇಟಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಗುಂಪು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ನನಗೆ ಯಾರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೆ ಯಾವ ಗುಂಪನ್ನು ಸೇರಲಿ? ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರ ಕದ ತಟ್ಟು. ಆಕೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಬಲ್ಲವರು ಯಾರಾದರೂ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯ ಹೇಳಿ ನಾನೂ ಸಾಲದ ಗುಂಪನ್ನು ಸೇರಲೇ ಎಂದು ಕೇಳು. ಆಗ ಆಕೆಗೂ ಇದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಏನೇ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಗುಂಪಿನ ಸಭೆಯನ್ನು ನಾವು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಚರ್ಚೆಗೂ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ರಾಜಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಅಂದಾಯಿತು ಹಾಗಾದರೆ.

ಯೂನಿಸ್: ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲೂ ನಮಗೆ ಜನ ಹೇಳಿದರು. ನೀವು ಪ್ರಪಂಚದ

ಇತರೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಏನೇ ಮಾಡಿ, ಆದರ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಗುಂಪಿನ ಸಭೆ ಸೇರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅಂತ. ಇಲ್ಲಿ ಜನ ವ್ಯಕ್ತಿಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಉಲ್ಲಾ ಆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ನಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡುವ ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆ. ನಾವೇ, ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸೇರೋಣ ಅಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ “ಬೇಡ ಬೇಡ, ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸೇರುವುದೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ” ಅಂದರು.

ಉದ್ಯಮತೀಲತೆ

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಾತಾಡೋಣ - ನೀವು ಉಜ್ಜೀವನ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಉದ್ಯಾಟನಾ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಂತರವೂ ಮಾನವರು - ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿರಲು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಉದ್ಯಮತೀಲತೆಗೇಂದೇ ಹುಟ್ಟಿರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಧ್ರುವೀಕರಣದ ಬಗೆಗೂ ನಿಮಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಂತಿದೆ.

ಯೂನಿಸ್: ಅಸಮಾಧಾನವಲ್ಲ. ಧ್ರುವೀಕರಣಕ್ಕಿಂತ ಭಯಾನಕವಾದದ್ದು ಬೇರೆ ಏನಿದೆ!

ಶ್ರೀರಾಮ್: ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಪರೇಟ್ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಾದರಿ ನಿಮಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಾಂಧೀವಾದವಾದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಸ್ವರಾಜ್ ರೀತಿಯ ಮಾದರಿಯೇ ? ಅಂದರೆ ನೀವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾದರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಇಳಾ ಭಟ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾದರಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು? ನೀವು ಮತ್ತು ಇಳಾ ಭಟ್ ಒಂದೇ ಉದ್ದೇಶ ಹೊತ್ತು ಭಿನ್ನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಾ?

ಯೂನಿಸ್: ಆಕೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಯಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಇಳಾ ಭಟ್ ಈಚೆಗೆ ಅನುಜ್ಞಾನ್ ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಕೆ ಜನರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಆರು ಮೂಲಭೂತ ಸೇವೆಗಳು - ಆಹಾರ, ವಸತಿ, ವಸ್ತ್ರ, ಆರ್ಥಿಕ ಸೇವೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ, ವಿದ್ಯೆ - ಇವುಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೋ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆ ಅನ್ನುವುದು ಆಕೆಯ ಕುತೂಹಲ. ಈ ಸೇವೆಗಳು

ಒಂದು ನೂರು ಮೈಲಿಗಿಂತ ದೂರದಿಂದ ಬಂದರೆ ಅದು ಸ್ಥಳೀಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಆಕೆಯ ವಾದ. ಮೂಲತಃ ಆಕೆ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಯೂನಿಸ್: ನಾನು ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾದರಿಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಬಹುದಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ.. ಅದು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು-ಸಣ್ಣದು ಅನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ವ್ಯಾಪಾರ ಬಡವರ ಪರವಾಗಿರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ್ದು. ನಾನು ಪ್ರತೀ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೇ - ಪೌಷ್ಟಿಕ, ರುಚಿಕರ, ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಆಹಾರವನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಾನು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಮಾಡಿರುವೆ. ನಾನು ಬಡವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನಾದರೂ ಅದನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮೊದಲ ಉದ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡೋಣ. ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ನೀವು ಮೂರು ಪಾಲು ಕೃಷಿ² ಎನ್ನುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೀರಿ?

ಯೂನಿಸ್: ನಾವು ಅದನ್ನು ಕೊಲಂಬಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅದು ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವಾ?

ಯೂನಿಸ್: ನನಗೆ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ ಕಷ್ಟದ ಜಾಗವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಅಂದರೆ ಕೊಲಂಬಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಾಲು ಕೃಷಿಯಿದೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಯೋಜನೆಗಳು ಯಾವುದನ್ನೂ ನೀವು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ?

ಯೂನಿಸ್: ಇಲ್ಲ, ಯೋಜನೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವು ವಾಪಸ್ಸು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಈಗ ಮೊರೊಕೋದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾದರಿಯಿದೆ. ಮಿಕ್ಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ

2. ಕೃಷಿಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಮಾಡುವತ್ತ - ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ದುಡಿವ ರೈತನಿಗೊಂದು ಪಾಲು, ಜಮೀನಿನ ಮಾಲೀಕನಿಗೊಂದು ಪಾಲು - ಹಾಗೂ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನ ನೀಡುವ ತಂತ್ರಜ್ಞನಿಗೊಂದು ಪಾಲು - ಹೀಗೆ ಮೂರು ಪಾಲಿನ ಕೃಷಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಯೂನಿಸ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದರು.

ಅದನ್ನು ಹಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಕೊಲಂಬಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮೇಕ್ ಕೇನ್ ಫುಡ್ಸ್ ಜೊತೆ ನಮ್ಮ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ತ್ಯಾಜ್ಯವಲ್ಲ. ಅದು 30 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಯೂನಿಸ್: ಇಲ್ಲ. ವಿಚಾರವು ಎಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಜನ ನನ್ನನ್ನು - ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಷ್ಟೇ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅವರು ಏನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಂಬುಗೆ ನೀಡಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ. ಅಷ್ಟೇ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಆದರೆ ಭಾರತದ/ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವೇ.

ಯೂನಿಸ್: ಇಲ್ಲ. ಇದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಸರಕಾರ ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿರೋಧಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಎಷ್ಟೆಂದರೆ ಜನರು ನನ್ನ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಲೂ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರವಿದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವನದ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಗುಜರಾತಿನ ಆಣಂದದಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆ. ನೀವು ದೇಶದ ಹಾಲಿನ ಮನುಷ್ಯ ಡಾ.ಕುರಿಯನ್ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿದ್ದೀರಾ?

ಯೂನಿಸ್: ಬಹಳಷ್ಟು ಬಾರಿ. ಆತ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ನಾವು ಒಳ್ಳೆಯ ಗೆಳೆಯರಾಗಿದ್ದೆವು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರತಿ ವಾರ ತಪ್ಪದೇ ನಡೆಯುವ ಶಿಸ್ತಿನ ಮರುಪಾವತಿಗೂ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೂ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕು ಅನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಕುರಿಯನ್ ಹೈನುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಲ - ವಿತ್ತೀಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ದೂರವಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದು ಸರಿ ಎಂದು ನಿಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದಾ?

ಯೂನಿಸ್: ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹಣ ಆಮ್ಲಜನಕ. ಏನೇ ಮಾಡಿ, ಅದಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನೀವು ಮರೆತರೆ - ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಘಟಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೋ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ಜನಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಆಮ್ಲಜನಕವನ್ನು ನೀಡಲೇ ಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಅಲ್ಲದೇ ನೀವು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೀರೆಯಾ? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆಣಂದದ ಸಹಕಾರಿ ಡೈರಿ ಉದ್ಯಮ?

ಯೂನಿಸ್: ಆಣಂದ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ. ಏನೂ ಇಲ್ಲದ ಜಾಗದಿಂದ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು - ಅದು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ, ಜನ ಅದರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದೂ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವೇ. ಅದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆಯೇ. ಈ ರೀತಿಯಾದಂತಹ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ದೊಡ್ಡದು - ಸಣ್ಣದು ಎಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿ ನಮಗೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಮಾದರಿಗಳು. ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಿಷ್ಟೇ... ಇದನ್ನು ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಹೀಗಿರುವ ಒಂದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಕಲಿಯಬೇಕು ಅನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ - ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಡೆಯುವ ಸೂತ್ರ ಯಾವುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಈ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪರದ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ನೀವೊಂದು ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು. ನೀವೇ ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸಲೂ ಬಹುದು.

ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು-ವಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಗ್ರಾಮೀಣ್ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗ ಎದುರಿಸಿದ ಸವಾಲುಗಳೇನು?

ಯೂನಿಸ್: ಆರಂಭದ ದಿನಗಳು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಯಾವಯಾವುದೋ ಆಪಾದನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಲ್ಲಾಗಲೂ ನನಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಎಡಪಂಥೀಯರೂ ನಾವು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿತನವನ್ನು ದೇಶಕ್ಕೆ ಆಮದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು - ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿತನ ಗ್ರಾಮದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಲಾಭದ ಅಮಲು ಹತ್ತಿ ಅದರ ದಾಸನಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ನೀವೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. 200 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಇಷ್ಟು ಕೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ 80,000 ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಟೀಕಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ತನ್ನಿ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಆಮೇಲೆ ಡೇನಿಯಲ್ ಪರ್ಲ್ ವಾಲ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಜರ್ನಲ್ ನಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಬರೆದಾಗ ಏನಾಯಿತು?

ಯೂನಿಸ್: ಆತ ನಮ್ಮ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅರ್ಥವೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಪಾರ್ಥದಿಂದ ಬಂದ ಲೇಖನ ಅದು. ಆತನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಭ್ರಮೆಗಳಿದ್ದವು. ಅದರ ಆಧಾರವಾಗಿ ಆತ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದ. ನಾವು ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದೆವು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಅದು ಧಕ್ಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತೇ?

ಯೂನಿಸ್: ಖಂಡಿತವಾಗಿ. ನಮ್ಮ (ನನ್ನ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ್) ಹೆಸರು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಾಳಾಯಿತು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಅದು ವಾಲ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಜರ್ನಲ್. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖಪುಟದಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಬಂದಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯಿತ್ತು. ಜನರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಈ ಲೇಖನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರುಚೂರು ಮಾಡಿತು. ಎಲ್ಲವೂ ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಇದನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅದನ್ನೂ ನಿಭಾಯಿಸಿದೆವು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸಲು ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳೇ ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು

ಯೂನಿಸ್: ಇಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲ. ಅದು ನಿಧಾನವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಈಗಲೂ ಜನ ಡೇನಿಯಲ್ ಪರ್ಲ್ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳನಂತರ ನೀವೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಲ್ಲಾ... ಮೀಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಬಂತೆಂದರೆ ಅದು ಶಾಶ್ವತವೇ. ಎಂದಿಗೂ ನಾಪತ್ತೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಖಾಸಗಿ

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೋಬೆಲ್ ಪುರಸ್ಕಾರ ಬಂದನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಯೇನು?

3. ಡೇನಿಯಲ್ ಪರ್ಲ್ ವಾಲ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಜರ್ನಲ್‌ಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಕರ್ತ. ಆತ ಗ್ರಾಮೀಣ್ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಟೀಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಿಲ್ಲ - ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ - ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ್ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರು. ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ತಾಲಿಬಾನ್ ನವರು ಅಪಹರಿಸಿ ಕೊಲೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆತನ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮೈಟಿ ಹಾರ್ಟ್ ಅನ್ನುವ ಸಿನೇಮಾ ಕೂಡಾ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಯೂನಸ್: ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಜನ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿನಗೆ ಈ ಬಹುಮಾನ ಬರುತ್ತೆ ಅಂತ ಬಹಳ ಜನ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ನನಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದೇ ಒಂದು ಕೊರತೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಯಾವುದೇ ಮಾತಾಡದಿದ್ದಾಗಲೂ, ನನಗೆ ನೊಬೆಲ್ ಬಾರದೇ ಇರುವುದು ನನ್ನದೇ ತಪ್ಪು ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮರೆತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನನಗಿದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ದಕ್ಕಿತು! ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದಲ್ಲಲ್ಲದೇ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲೂ ಉತ್ಸಾಹವಿತ್ತು. ಒಂದು ಘನತೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ಮನೆಮಾತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೂ ಈ ಬಹುಮಾನ ಸಂದಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಹಬ್ಬುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ತುಂಬಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನಿಮ್ಮ ಮಾತೂ ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ದಾಟಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದತ್ತ ತಿರುಗಿತು ಅಲ್ಲವೇ?*

ಯೂನಸ್: ನನ್ನ ನೊಬೆಲ್ ಭಾಷಣದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಹಾಗಾಯಿತು. ನನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದೆ. ಇದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ನೊಬೆಲ್ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಜನತುಂಬಾ ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಯುವಕರು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆನ ಅರಿವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ನಾನು ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ “ಓ, ಇವನು ನೊಬೆಲ್ ಬಂದಮೇಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ

4. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದ ಏಳು ಸೂತ್ರಗಳು: 1. ಬಡತನ ಅಥವಾ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ತೊಡಕುಂಟುಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ (ವಿದ್ಯೆ, ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆ, ಪರಿಸರ)ಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದೇ ವ್ಯಾಪಾರದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಲಾಭಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಲ್ಲ. 2. ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ವಿತ್ತೀಯ ಸುಸ್ಥಿರತೆ. 3. ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ತಮ್ಮ ಹೂಡಿಕೆಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಈ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಲಾಭಾಂಶದ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 4. ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಇಡುವಳಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಆರ್ಜಿಸಿದ ಲಾಭವೆಲ್ಲಾ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. 5. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಿಳಾ ಹಕ್ಕು ಸಮಾನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿಯಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. 6. ಕೆಲಸಗಾರಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಕುವ ಸಂಬಳ, ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಸೇವಾ ಪರಿಸರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. 7...ಈ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮುಷಿಯಿಂದ ಮಾಡಿ.

ವ್ಯಾಪಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ” ಅನ್ನೋ ಮಾತು ಬಂತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೇ. ನಾನು ಮೈಕ್ರೋಫೈನಾನ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೇ ಸೌರಶಕ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲೂ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಎರಡರ ಸಾಫಲ್ಯಭಾವವೂ ಒಂದೇ! ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ನಮಗೆ ಒಗ್ಗಿಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೊಬೆಲ್ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಗಮನ ಕೊಡುವಂತಾಯಿತು. ನಾನೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಶುರು ಮಾಡಿದೆ. ನೊಬೆಲ್ ಗೆ ಮುಂಚೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿದ್ದೆನಾಗಲೀ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಯಿತು. ಆ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಾಗ ವಾದವಿವಾದ - ಮಾತುಕತೆ - ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳೂ ಆದುವು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಬರೆದೆ. ಜನರು ಓದಿಯಾದರೂ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನಾನು ಬರೆದೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದುವು.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಯಾವಾಗಲೂ ಜನರ ನಡುವೆಯೇ ಇರುತ್ತೀರಿ. ನಿಮಗೆ ಖಾಸಗೀ ಬದುಕೆಂಬುದಿದೆಯೇ?

ಯೂನಸ್: ಇದು ಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಬೇರೇನೂ ಆಸಕ್ತಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಒಂಟಿ-ವಿಷಯ ಪ್ರವೀಣ. ಅದು ನನಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ತಂದಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಎಂದಾದರೂ ರಜೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿದ್ದೀರಾ?

ಯೂನಸ್: ನಾನು ನಿರಂತರ ರಜೆಯ ಮೇಲೆ - ವೆಕೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ - ಇರುವವನು. ನಿಮಗಿಷ್ಟವಾದದ್ದು ಮಾಡುವುದೇ ರಜೆಯಲ್ಲವೇ. ಪೈಂಟರನೊಬ್ಬನ ರಜೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪೈಂಟಿಂಗ್ ಮಾಡೋದಕ್ಕೇ ತಾನೇ. ಹಾಗೇ ನನಗೂ. ಕೆಲಸವೂ ಇದೇ. ರಜೆಯೂ ಇದೇ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀವು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವ ಮಾತಿತ್ತು. ನಮ್ಮವರೇ ಆದ ನಂದನ್ ನೀಲೇಕಣಿಯ ಹಾಗೆ - ನೀವು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ದೂರಸರಿದಿರಿ. ಚುನಾವಣೆ-ರಾಜಕೀಯಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿತಿ ಬೇಕೆಂದು ನಿಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ನೀವು ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ, ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ತಂತ್ರವೂ ಇದೆ. ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ನೀವು ರಾಜಕೀಯ ಕೈಬಿಟ್ಟಿರಿ. ಏನಾಯಿತು?

ಯೂನಸ್: ನನಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಸೇರಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ

ಆ ಸಂದರ್ಭ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯದ ಆಡಳಿತವಿತ್ತು. ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರೆಲ್ಲಾ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಬೀಳುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಜನರೂ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಳಗಾಗಿ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವವರು ಯಾರು? ಚುನಾವಣೆ ಆಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಜನ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು “ಈಗ ನೀನೇ ಏನಾದರೂ ಮಾಡು; ಜನರಿಗೆ ನೀನು ಗೊತ್ತು; ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ನೀನು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕಿಳಿದರೆ ರಾಜಕಾರಣದ ಶುದ್ಧೀಕರಣವೂ ಆಗುತ್ತೆ” ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು, ಇಲ್ಲ, ಇದು ನನ್ನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ನಾನು ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮನಸ್ಸಿತಿ ನನಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಗಿಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸುತ್ತಲಿದ್ದವರು “ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ... ಇದು ನಿನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ನಾನೇ ನನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಕೆಲಸದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಾತಾಡಿದರು. “ನಿನಗೆ ನೊಬೆಲ್ ಬಂದು ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ, ಬೇರ್ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಿನಗೆ ಈಗ ಕಾಳಜಿಯಿಲ್ಲ” ಅಂದುಬಿಟ್ಟರು.

ಆಗ ನಾನು ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ಬಹುಶಃ ನಾನು ನನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೇನೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ - ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಮಾತಾಡದೇ ನಾನೇ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕಾ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ. ನಾನು ರಾಜಕೀಯ ಸೇರುತ್ತಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಒಂದು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಾಗಿಯೂ ಘೋಷಿಸಿದೆ. ಈ ಪಕ್ಷದ ರೂಪುರೇಷೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು, ನಾನು ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು - ಹಾಗೂ ಮಾಡಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಇಂಟರ್ನಟ್ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಜನರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದರು. ನನ್ನ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ನನ್ನನ್ನು ಮೂರ್ಖನೆಂದು ಕರೆದರು. ಕೆಲವರಂತೂ ನಾನು ಸೈನ್ಯದ ಕೀಲುಬೊಂಬೆಯೆಂದೂ ವಿವರಿಸಿದರು. ಈಗಲೂ ಜನ ನನ್ನನ್ನು ಸೈನ್ಯವೇ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿತು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ನೀವು ಅಮೆರಿಕನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯ ಪಿತೂರಿಯ ಫಲವೆಂದೂ ಜನ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು -

ಯೂನಸ್: ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಪಿತೂರಿ ಕಥೆಗಳಿರುತ್ತವೆ; ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಯೋಚಿಸುವುದೂ ಪಿತೂರಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ. ಆದರೆ ನಾನು ನನಗೆ ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತೋಚಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆಗ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಸಾಹವೂ, ಸಮಾಚಾರವೂ ಇತ್ತು. ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜನ ಪಕ್ಷದ ಘೋಷಣೆ ಯಾವಾಗ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ, ಪಕ್ಷ ಕಟ್ಟುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ, ಇನ್ನೂ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲವೇ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಸಮಯ ಬರಲಿ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದೆ.

ಪಕ್ಷ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಹೇಗೆ ಘೋಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ ನನ್ನ ಸಹಚರರು ಯಾರಿರಬೇಕೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ನನಗೆ ತಿಳಿದವರನ್ನು ನನ್ನ ಜೊತೆ ಸೇರಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ನನಗೆ ಬಂದ ಉತ್ತರ “ಒಹ್ ಇಲ್ಲ! ಇದು ನಮಗಲ್ಲ” - ಎಂದರು...ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಳ್ಳಿದವರೂ ಇವರೇ ಆಗಿದ್ದರು.

ನನಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹೀಗಿರುತ್ತಿದ್ದುವು “ನೋಡಿ ನಾನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ರಾಜಕೀಯ ಸೇರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀವು ಮಾಡಿ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬಲಿಗನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.” ಮುಂದಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ “ಓ! ನಾನು ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕ. ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಬರೆವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಇದು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು. ನಿಮಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ”. ನನಗೆ ಈರೀತಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಂದುವು. ತಾವು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಜೊತೆಗಿರಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗಮ್ಮತ್ತಿನ ವಿಚಾರವಾಯಿತು. ಭ್ರಷ್ಟ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರು. ಸೈನ್ಯ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಜೈಲಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸೈನ್ಯದವರು ಕಿರುಕುಳ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರಿಗನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಸೈನ್ಯದವರು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತಲ್ಲ... ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಅಡಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು.

ಹಲವು ವಾರಗಳ ನಂತರ ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದೆ: “ದೇವರೇ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾನು ಪಕ್ಷ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಜನ ಏನೆಂದಾರು? ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು?” ನಾನು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಬಳಿಹೋಗಿ - ಆಗ ನಾನು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಚರ್ಚಿಸಲಿಲ್ಲ - ನಾನು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಪಯಣ ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ರಾಜಕೀಯ ನನಗೆ ಒಗ್ಗಿದ್ದಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ.

ಶ್ರೀರಾಮ್: ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತೇನೋ. ನೀವು ಈಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸೂತ್ರಗಳ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೀಗೆ ಓಡಾಡಿ ಪ್ರೊಫೆಸರಾಗಿ, ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳ - ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಕಾರಣಕರ್ತರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಅಪರೂಪದ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಈಚೆಗೆ ನಿಧನರಾದ

ರಂಗನಿರ್ದೇಶಕ

ಶ್ರೀ ಕಾವಾಲಂ ನಾರಾಯಣ ಪಣಿಕ್ಕರ್

ಬಂಗಾಳಿ ಸಾಹಿತಿ

ಶ್ರೀಮತಿ ಮಹಾಶ್ವೇತಾದೇವಿ

ಮತ್ತು

ಮಣಿಪುರದ ಹಿರಿಯ ರಂಗ ನಿರ್ದೇಶಕ

ಶ್ರೀ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಕನ್ವಯುಲಾಲ್ ಸಿಂಗ್

ಇವರಿಗೆ ನೀನಾಸಮ್ನಾನ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ

ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ. ಪ್ರಭು ಅವರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕಸತ್ಯದ ಅಖಂಡ ಶೋಧನೆ

ಎಸ್.ಆರ್. ವಿಜಯಶಂಕರ

ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ.ಪ್ರಭುಗಳ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಓದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವಾಸ್ತವದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವ ಅವಾಸ್ತವವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಂಗತವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುವ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದೇ ಅವರ ಕತೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿ.

ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ. ಪ್ರಭು ಅವರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ 18 ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಆದರೆ, ನವ್ಯದ ಪ್ರತಿಮೆ, ಪ್ರತೀಕ, ವಸ್ತುಪ್ರತಿರೂಪ ತಂತ್ರಗಳ ಹೊಸ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಭಾಗವಾಗಿ ಅಖಂಡತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇವಲ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸರಿಯಾದ ವಿಮರ್ಶಾ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ.

ಭಾಗ 1

ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ. ಪ್ರಭು ಎಂದೇ ಪರಿಚಿತರಾದ ಕತೆಗಾರ ಎಂ.ಎಸ್. ಕೇಶವ ಪ್ರಭು (1938-2000) ಅವರ ಪ್ರಕಟಿತ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳು ಮೂರು: ‘ಬೆತ್ತಲೆ ಅರಸನ ರಾಜ ರಹಸ್ಯ’, ‘ಮುಖಾಬಿಲೆ’ ಹಾಗೂ ‘ಗರ’. ಈ ಮೂರು ಸಂಕಲನದ ಒಟ್ಟು 18 ಕತೆಗಳಿಂದಲೇ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಮುಖ್ಯ ಕತೆಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕತೆಯಲ್ಲೊಂದು ಸುಸಂಗತ ನಡೆ ಇದ್ದರೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಪಸಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಕತೆ ಕೇಳುವ ಪ್ರೀತಿಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ಪ್ರಭು ಬದುಕು ಸದಾ ಸಂಗತವೇ? ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಸಂಗತವೂ ಬದುಕಿನ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಾಗೂ ಕಾಣಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳೇನು? ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ. ಪ್ರಭು ಅವರ ಕತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಸತ್ಯದ ಎದುರು ಬದುಕು ಅಸಂಗತ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಟ್ಟವನು ಫ್ರೆಂಚ್ ಚಿಂತಕ ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಕ್ಯಾಮು. ದೈವ ನಂಬುಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದ ಎದುರು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯು ಒಂದು ಹತ್ಯಾರು (ಸಾಧನ) ಕಲೆ. ಯಾವುದು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಸಂಗತವೋ ಅದನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದು ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ನಿಲುವು. ಅಸಂಗತ ಅಥವಾ ಅಬ್ಸರ್ಡ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ತತ್ವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಸಿಸಂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ರಿಯಾಲಿಸಂ ಅಥವಾ ವಾಸ್ತವವಾದದ ಬಳಿಕ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಲಿಸಂ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ವಾಸ್ತವವಾದದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆ ನಾನಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದೆ.

ಪ್ರಭು ಅವರಿಗೆ ವಾಸ್ತವದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವ ಅವಾಸ್ತವವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಂಗತವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುವ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿ. ಅರಿವು ಎಂಬುದು ಇದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಅದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ರವಾನಿಸಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಅವನ ಅರಿವು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರಿತಷ್ಟೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಶರಣಾಂತಿ ಪರಿಹಾರವಲ್ಲ. ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದುದ್ದದ ಮನುಷ್ಯ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ 'ನಾನೇ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉದ್ದವೇ ನನ್ನ ಎತ್ತರ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲಾರೆ' ಎಂದು ಕತೆಯ ನಾಯಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ. ಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅದು ನಂಬುತ್ತದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧ ಬೇಕು. ಲೋಕದ ಸತ್ಯವನ್ನು ತರ್ಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬಗೆಯುವ ಅದರ ನೆಲೆಗೆ ಕೊನೆ ಎಲ್ಲಿ? ನಿಜವನ್ನು ಹೀಗೆ ತರ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲವೆ? ನಿಜವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಿತೆ? ನಿಜದ ಅರ್ಥ ಕಂಡರೂ ಕಾಣದಂತಿರುವ ವ್ಯವಹಾರ ಲೋಕ ಹೊರಗಣ್ಣಿನ ಆಚೆ ಒಳಗಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡರೂ ಅರಿಯದ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಅಭಿಯೋಗ' ಕತೆಯ ನಾಯಕ ವಿಶ್ವಂಭರ ಹುಟ್ಟು ಕುರುಡ. ವಾಸ್ತವ ಲೋಕದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ 'ನೋಡಿದರೆ ಒಣಕಲು ಹಲ್ಲಿಯಂತಿದ್ದ ಅಣ್ಣಿಯನ ನಾಲ್ಕನೇ ಹೆಂಡತಿ ಗಿರಿಜಮ್ಮ ಅಣ್ಣಿಯನ ಹದಿನೇಳನೇ ಸಂತತಿಯಾದ ವಿಶ್ವಂಭರನಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟು ಇಹಜನ್ಮದ ಕತೆ ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು'. ಪುರಾಣವೊಂದರಲ್ಲಿ

ಅವತಾರ ಪುರುಷನ ಜನ್ಮಕಥಾನಕದಂತೆ ಸಾಗುವ ಬರಹ ಎಲ್ಲೂ ಹಾಸ್ಯಲೇಪನ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಹಗುರಾಗಿ ಗಹನವಲ್ಲದ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಕತೆಯೊಳಗೆ ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಗಂಭೀರ ನೆಲೆಗಳ ಒಂದು ನಿರೂಪಣೆ ಇದ್ದಂತೆ ಭಾಷೆಯೊಳಗೇ ಗಾದೆಗಳು ಹುದುಗಿಸಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ನೆಕ್ಕೋ ನಾಯಿಗೆ ಲಿಂಗವೇನು, ಪೀಠವೇನು? ಎಂದು ಗೋಣಗಿದೆ'.

ಭಾಷೆಯ ಲೋಕದ ಮೂಲಕವೂ ನಿರೂಪಣೆ ಕಾಣಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ: 'ಅವನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಲಂಪಟತೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯ ಗಂಭೀರತೆ ಏರಿಳಿತವಾಗಿತ್ತು; ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ವಾಸ್ತವಿಕ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾದ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಾವುದರ ಗಂಧವೂ ಸೋಂಕದ ಸಿಂಗಿ, ವಿಶ್ವಂಭರನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ತಂಭೀಭೂತನಾದ'.

ಹುಟ್ಟು ಕುರುಡನೊಬ್ಬ ಮಾತನಾಡುವ ಕ್ರಮ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕಲಕುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಮಾಯವಾಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವಂಭರ ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ ಇರುವಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರ ಸಮಸ್ಯೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾದಿ ಮಾತುಗಳಂತೆ ತೋರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಮಂದಿಗೆ ಉಸುರುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇರುವ ನಿತ್ಯದ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯ ದ್ರವ್ಯ ಅವರಿಗೇ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಅವನನ್ನು ಅರುಹುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಅದು. ವಿಶ್ವಂಭರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

'ನಾನು ಅವಾಸ್ತವವಾದುದೇನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ, ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಬಂದ ಅರಿವನ್ನು ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಪಾಡಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶ, ಪ್ರಯೋಜನಲೋಭವಿಲ್ಲದೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಶುದ್ಧತೆಯ ಅರ್ಥವೇ ಬೇರೆ. ಅದು ಅಶುದ್ಧತೆಯ ವಿರೋಧಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತಕರಾರು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅನುಭವದಲ್ಲಾಗಲೀ ಎಂಥದೇ ಭೇದ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಜೀವನ ತತ್ವಗಳೂ ಭೇದ ಮೂಲವಾದವು. ಯಾವುದನ್ನೂ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಇದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ಮೀರಿದ ವಿಷಯ'.

ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಸೇರಿರುವ ಜೀವತತ್ವದ ಅಖಂಡತ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಹಾಗೂ ಅವಾಸ್ತವ ಮತ್ತು ಅದೇ ರೀತಿ ಸಂಗತ ಹಾಗೂ ಅಸಂಗತ ಅಂಶಗಳೂ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಉಸಿರಿನಲ್ಲೂ ಜೀವಕಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ ಸಾವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾವು-ಜೀವಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ನೋಡುವುದು ನಮಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಿರುವ ಕ್ರಮ. ಅದು ಭೇದ ಮೂಲವಾದದ್ದು. ಅದರ ಅಖಂಡತ್ವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಮಾಯವಾಗಬಹುದು. ಯಾವುದೋ ಗುಹೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಬಂದಂತೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಈ ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕು ಎರಡೂ ಇಲ್ಲದ ಅಖಂಡತ್ವದ ತತ್ವ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟು ಕುರುಡ ವಿಶ್ವಂಭರ ಕೊನೆಗೂ ಹೇಳುವುದು:

‘ನೀವೂ ನನ್ನಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿದರೆ ಅಖಂಡತ್ವದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಅನಿಷ್ಟ, ಸಭ್ಯ-ಅಸಭ್ಯ, ಶುಭ-ಅಶುಭ, ನೀತಿ-ಅನೀತಿ, ಭಾವ-ಬುದ್ಧಿ, ಸೌಂದರ್ಯ-ಕುರೂಪ, ಸುಖ-ದುಃಖ, ಒಳ್ಳೆಯದು-ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಶುದ್ಧ-ಅಶುದ್ಧ, ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆ, ಜ್ಞಾನ-ಅಜ್ಞಾನ, ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು ಮುಂತಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಮೂಲಕ ಬದುಕನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡದೆ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಇಂಥ ವಿಂಗಡನೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಆಟ ನಡೆಯಲಾರದು. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೀವು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ತತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸದೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಕಾಣದ ಕುರುಡನಿಗೆ ಇದರ ಮರ್ಮವಾದರೂ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಅನುಮಾನ. ಹೌದು ನನಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲೆಯ ಅನುಭವವೂ ಇಲ್ಲ.

ಬೆಳಕು-ಕತ್ತಲೆ ಎರಡರ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಅಖಂಡತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಭು ಅನೇಕ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಇಂದು ನಾವು ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ರಿಯಲಿಸಂ ಎಂದು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿರುವ ಮಾಂತ್ರಿಕ ವಾಸ್ತವವಾದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ. ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಅಂದರೆ ಹೌದು. ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಅಲ್ಲ. ‘ರವಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಪ್ರೇಮ ಪತ್ರ’ ಎಂಬ ಕತೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಅಂತಹ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕ್ರಮಕೋಮದು ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

‘ಕತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಶುರುಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಯಾರೋ ಕತೆಗಾರ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಶುರು ಮಾಡಿ ಕತೆಯ ಮಧ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿ ಎಲ್ಲೂ ನಿಲ್ಲಿಸದೆ ಮುಕ್ತಾಯವರೆಗೂ ಹೇಳು ಎಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶೋತೃವೊಬ್ಬ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿದನಂತೆ. ನಾನು ಅಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥನಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಸಹಿಸಿಕೋ.’

ಅಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಭು ತಮ್ಮ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವದ ತಾರ್ಕಿಕತೆಯನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಇರುವ ವಾಸ್ತವ ಅದರ ಸೂಚ್ಯಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಾರ್ಕಿಕ ವಿಸ್ತಾರದ ರೂಪಕ ನೆಲೆಯನ್ನು

ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಹಾಗೂ ಅವಾಸ್ತವ ಎರಡೂ ಒಂದಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದೊಂದು ಮಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆ: ಮನುಷ್ಯ ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದ ಉದ್ದವಾಗುವುದು, ನಾಲಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವುದು. ಆದರೂ ಆನೆಸೊಂಡಿಲಂತಾಗುವ ನಾಲಿಗೆ ಅದರ ಅಂದರೆ ಮೂಲ ನಾಲಿಗೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದು, ಕೈಗಳು ಉದ್ದವಾಗುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದರ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥಗಳ ಆಚೆಗೂ ಈ ರೂಪಾಂತರಗಳು ರೂಪಕಗಳಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲದೆ ಹೊಸತನ್ನು ಹೇಳಲು ಹವಣಿಸುವವು. ವಾಸ್ತವವನ್ನು ದಾಟಿದ ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ.

ವಾಸ್ತವ ಹಾಗೂ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ರೂಪಾಂತರಗಳ ಖಚಿತ ಕಲ್ಪನೆ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಇತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಒಂದು ದೀರ್ಘ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

‘ವಾಸ್ತವವಾದೀ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಾ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತೆ, ಒಂದು ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಎಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಶೋಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸುವ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮದಿಂದ, ರೂಢ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಸ್ಫುರಿತವಾದ ಭಾವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಸಾಲದೆನ್ನಿಸಿದಾಗ ಹೊಸ ಭಾಷೆ ಹೊತ್ತ ತಂತ್ರ ಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಹೊಸ ದಿಗಂತದತ್ತ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ’.

ಪ್ರಭುಗಳ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಓದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂದು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್ ಹಾಗೂ ಫೋಟೋಗ್ರಫಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆದಿವೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾದದಲ್ಲಿ ಮಿಲನ ಮಾಡುವುದು ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶ. ಮನುಷ್ಯನ ಕೈಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಉದ್ದವಾಗಿ ಗಿಡ್ಡವಾಗುವುದು, ಮನುಷ್ಯನ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗುಗಳು ನಾನಾ ರೂಪ ತಳೆಯುವುದು, ನಾವು ನಿತ್ಯ ಟಿ.ವಿ. ಜಾಹೀರಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವಿಚಾರಗಳು, ಅದೊಂದು ತಂತ್ರ, ಆದರೆ ಪ್ರಭುಗಳ ತಂತ್ರ ನಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ.

‘ಮುಖಾಬಿಲೆ’ ಕತೆಯ ಈ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಮುಖಚಹರೆಯನ್ನೇ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಅನುಕರಿಸುವ ಸುಖಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಸಮಸ್ಯೆ. ದುರಂತ ಎರಡನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುವ ಕತೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬನಂತೆ ಮುಖ ಬದಲಿಸುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಕೊನೆಗೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಎದುರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೊರಗಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕತೆ.

‘ಅವಸ್ಥಾಂತರ’ ಕತೆಯ ನಾಯಕ ಹೆಚ್ಚು ವರುಷ ಬದುಕುವ ಬೆಕ್ಕು, ನಾಯಿ, ಕುದುರೆ, ಆನೆ, ಆಮೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಬೇಕು ಆಯುಷ್ಯ ಎಂಬ ಒಳಗಿನ ಆಸೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಮುಖಾಬಿಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಿರಂಗ ದರ್ಶನವಿದ್ದರೆ ‘ಅವಸ್ಥಾಂತರ’ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗೆಗೇ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲದ ಅಂತರಂಗದ ಕತೆ.

‘ಬೆತ್ತಲೆ ಅರಸನ ರಾಜರಹಸ್ಯ’ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ, ಪ್ರಭುತ್ವಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಾಸ್ತವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭುತ್ವದ ನಡುವೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಬೆಳೆಯುವ ಅಸಮಾನತೆ, ಕ್ರೌರ್ಯದ ನಾನಾ ಮುಖಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾಗ 2

ಲೋಕಸತ್ಯದ ಪರಿಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ರೂಪಕ

ಅದ್ಭುತರಮ್ಯ, ಮಾಂತ್ರಿಕ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ, ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾನಾ ವಿಮರ್ಶಾ ವರ್ಗೀಕರಣ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ನಾವು ಪ್ರಭುಗಳ ಕತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಹೇಳಲು ಹವಣಿಸುವ ಬದುಕಿನ ಅಸಂಗತ ಅನುಭವವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನಮಗಿದು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಪ್ರತಿಮೆ, ಪ್ರತೀಕ, ಸಂಕೇತಗಳ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಳಕೆ ಅನಿಸಿದಿರದು. ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ‘ಟಿಂಗರ ಬುಡ್ಡಣ್ಣ’ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲರು ಮಾಡಿದ್ದರು. ತಾರ್ಕಿಕತೆ ಎಂದು ನಾವು ಚಿಂತಿಸಿ ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಹೊರಟಾಗ ತಾರ್ಕಿಕತೆಯೇ ಅತಾರ್ಕಿಕವೂ ಅಸಂಗತವೂ ಆಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಬೇಕಾದ ನೆಲೆಗಳು ಬದುಕಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ತರ್ಕದ ಆಚಿನ ಸತ್ಯ, ಭಾವ ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವುದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಿಸಲು ಪ್ರಭುಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಭುಗಳ ‘ಸ್ಪರ್ಧೆ’ ಕತೆ ತರ್ಕದೊಳಗೇ ಇರುವ ತರ್ಕಾತೀತ ನೆಲೆಯನ್ನೂ, ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ ಭವಿಷ್ಯ ಕಾಲಗಳ ಅಖಂಡತ್ವದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನ ತೋರಿಸಬಲ್ಲ ಕಾಣ್ಕೆಯ ಮಿತಿಯನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಕ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಹೆಸರಿಲ್ಲದ

‘ಹುಡುಗಿ’ ಇಬ್ಬರೂ ಅನಂತ ಕಾಲವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುವ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಒಂದು ವಿವರಣೆ ನೋಡಿ:

“- ನನ್ನ ಬಲಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪೈಲವಾನ ಕಾಚ ತೊಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದ. ನನಗಿಂತ ಒಂದು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದ್ದ. ಎಡಗಡೆ ನನ್ನಷ್ಟೇ ಎತ್ತರದ ಯುವತಿಯೊಬ್ಬಳು ಹಸಿರು ಚಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ನೀಲಿ ಶರಟು ತೊಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ನನ್ನ ಉಡುಪು ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು”.

‘ಕೋಟು ಪ್ಯಾಂಟು ಹಾಕೋಬಾರದ?’ ಎಂದು ಯುವತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ‘ಹಾಕೋಬಾರದು ಅಂತ ರೂಲ್ಸ್ ಏನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮಗೇ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಹುದು’ ಎಂದು ಪೈಲವಾನ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ. ನಾನು ಅವನತ್ತ ತಿರುಗದೆ ಯುವತಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ, ‘ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೂ ಬಿಚ್ಚಿಡ್ತೀನಿ’ ಅವಳು ಮೌನವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಸನ್ನೆಯಲ್ಲೇ ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದಳು. ನಾನು ಕೋಟು ಪ್ಯಾಂಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನನ್ನ ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಶರಟು ಚಡ್ಡಿಗಳ ಸುಕ್ಕನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತುಂಬ ದೂರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಬಿಗಿಯುಡುಪು ಧರಿಸಿ ಸನ್ನದ್ಧಳಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಕಂಡು ‘ಎಲಾ ಇವಳ!’ ಎಂದುಕೊಂಡೆ”.

ಅಸಹಜವಾದ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಒಂದು ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ರಾಚುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ, ತರ್ಕ ನಿರೂಪಣೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಸಂಬಂಧ ಅತ್ಯಂತ ತಾರ್ಕಿಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಸಹಜ ಎಂದರೆ, ಅಂತಹ ಒಂದು ಅಸಹಜ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೋಟು ಪ್ಯಾಂಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಬಳಿಕ ಈ ಶರಟು ಚಡ್ಡಿಗಳ ಸುಕ್ಕನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ನಿಜವಾದ ಅಸಹಜ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವಿವರಗಳೂ ಅಷ್ಟು ಸಹಜ ತಾರ್ಕಿಕ. ಇಂದಿನದು ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಯುಗ ಎನ್ನುವ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳೂ ತತ್ಕ್ಷಣ ನೆನಪಾಗುವುದು ಸಹಜ.

ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗುವುದು ಒಂದು ಗೋಡೆ. ಕೊನೆಗೂ ಅವರು ಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಏರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಅಡಿ ಅಗಲದ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಗೋಡೆಯ ಆ ಬದಿ ಶುದ್ಧ ಅಂಧಕಾರ. ಆ ಬದಿಗೋಡೆ ಏರಲು ಇರುವೆಗಳ ದಾರುಣ ಸಾಹಸ. ಅಡ್ಡಗಾಲ ಹಾಕಿ ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನಿರುಕಿಸುತ್ತಾ ಗೋಡೆ

ಮೇಲೆ ಸವಾರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ 'ಗೋಡೆ ಚಲಿಸುವುದೆಂತು?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕತೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಇಂದು ಎಲ್ಲವೂ 'ಸ್ಪರ್ಧೆ'. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು ಎಂಬ ಹಣ ಪ್ರಪಂಚ (ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಮೂಲತತ್ವ) ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಮಾಜ ಸಹಜವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮೌಲ್ಯದ ಎದುರು ಈ ಕತೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಇಟ್ಟು ನೋಡಿ. ನಿರಂತರ ಚಲನೆ, ಬದಲಾವಣೆ, ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ನಾವು ಹತ್ತಿ ಕೂರುವುದು ಒಂದು ಗೋಡೆಯನ್ನು, ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ 'ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳೋಣಬ್ಯಾಡ' ಎಂಬ ಒತ್ತಾಸೆ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಲಾರರು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅದು ಒಂದು ಅಡಿ ಅಗಲದ ಗೋಡೆ, ಅದರಾಚೆಗಿನ ಅಂಧಕಾರ ಏರದವರಿಗೆ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಗೋಡೆ. ಅದೊಂದು ಗೋಡೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ. ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳೆ. ಕತೆ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ.

ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತಿರುವ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತರುವುದೇ ಪ್ರಭುಗಳ ಕತೆಗಳ ಕೆಲಸ. ಅಡಿಗರ ಕವನದಲ್ಲಿ 'ಹೆಳವನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಕುರುಡ' ದಾರಿ ಹೇಗೆ ಸಾಗೀತೋ? ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರು ಚಲನೆಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕವಿ ತಿರುಮಲೇಶ್ವರರ 'ಮುಖಾಮುಖಿ' ಕವನದ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಮೃಗ-ಮನುಷ್ಯರ ಸೇನಾಸಂಘ, ಪ್ರಭುಗಳ 'ಚಿಲ್ವಿ'ಯೂ ಒಂದು ಬೆಕ್ಕು. ನಾಯಕನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ ಬೆಕ್ಕು. ಫೋನು ಮಾಡಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಸಬಲ್ಲ ಬೆಕ್ಕು. ಕತೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ನಿರೂಪಕನಿಗೆ 'ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣೋ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸತ್ಯಗಳು ನಿನಗೆ ಅರ್ಥ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಇರಲಿ. ಬೇರೆ ಮನುಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡಾ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ?' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಅವನನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರೆ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಬೆಕ್ಕು ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತಿರುವ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಹದಿನೆಂಟು ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಭುಗಳು ಅನೇಕ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗರು 'ಮುಖಾಬಿಲಿ' ಕಥಾ ಸಂಕಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರಭುಗಳು, 'ನವ್ಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಹೊರ-ಒಳ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ, ಕತೆ ಹೇಳುವ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ'. ಬಹುಶಃ ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರಭು ಪ್ರತಿಮೆ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸರೀತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಾಂತ್ರಿಕ ವಾಸ್ತವತೆ ಅಪರಿಚಿತವೇನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ದೈವಶ್ರದ್ಧೆ ನಂಬುಗೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಷ್ಠೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಅಂತಹ ನಂಬುಗೆಯ ನೆಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನೆಲದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಭವವಾಗಿ ಗ್ರಹಣೆಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ, ಸಂಬಂಧ, ಪ್ರಭುತ್ವ ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ ಎಲ್ಲ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲೂ ವಾಸ್ತವ ಹಾಗೂ ಅವಾಸ್ತವ, ಸಹಜ ಹಾಗೂ ಅಸಹಜಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾದಂತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಸಮಾಜದ ಭಾಗವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ. 'ಕಲಿ ಕಥಾ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ' ಅಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಲ್ಲ ಕತೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿಯೂ ಕನ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾದ ದುರಂತ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂದರ್ಭದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ಥಿತಿ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಪರ್ಕ, ಭಾಷೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. 'ಅಭಿಯೋಗ' ಕತೆಯಿಂದಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡುವುದಾದರೆ; ತಂದೆಯಾದ ಅಣ್ಣಯ್ಯನು, ಕುರುಡ ಮಗ ವಿಶ್ವಂಭರನ ಅಸಹಜ, ಸಮಾಜ ಸ್ವೀಕೃತವಲ್ಲದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಲು ವಾಗ್ಧಂಡನೆ, ದೇಹದಂಡನೆ ಗುರಿ ಮಾಡಿ ಸುಧಾರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಾಗ, ವಿಶ್ವಂಭರ 'ನಿಮಗಿಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಂಡೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪೊತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನ್ನ ಹಾಕುಕ್ಕೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ಯಾಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾನೇನು ಬೇಡೊಂಡಿದ್ದಾ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅಂತ?' ಎಂದು ಶಾಂತವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಪದಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅರ್ಥ ವಿಕಾರಗಳು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕುವ, ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿದ್ದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ವಿಶ್ವಂಭರನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾಷೆಯ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಭು ಬದುಕನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಳಿದೆ. ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧ ಭಾರತ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಶೋಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ವಿಚಾರ. ಶಬ್ದ ಸತ್ಯ ಅರ್ಥ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನಾವು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಂತಹದ್ದು. ಶಬ್ದ ಇರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥ ಕೊಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡೂ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರಂತೆ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸೇರಲಿ ಎಂಬುದೇ ಕಾಳಿದಾಸನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶಬ್ದವು ಲೋಕ ಅರ್ಥವು ಆ ಕ್ಷಣದ ಸತ್ಯ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಪ್ರಭು ತಮ್ಮ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕಸತ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಸಹಜ ಹಾಗೂ ಅಸಹಜ ಎರಡೂ

ಸೇರಿದ ಅಖಂಡತ್ವದ ಶೋಧನೆ. 'ನಿಜವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ, ತೀವ್ರವಾದ ಅಖಂಡ ಬಯಕೆಯೇ ತಪಸ್ಸು' ಎಂಬ ಮಾತು 'ಅವಸ್ಥಾಂತರ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಳಮನಸ್ಸಿನ ಆ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಕುದುರೆ, ಆಮೆ, ಏನೂ ಆಗಬಲ್ಲ ನಾಯಕ ತಾನು ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಇಂತಹ ಅಖಂಡತ್ವದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಸುಪ್ತ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎರಡೂ ನೆಲೆಗಳ ಅಖಂಡ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬೇಕು. ಹೊರಗಿನ ಹಾಗೂ ಒಳಗಿನ ಲೋಕದ ಅನಂತ ಕಲ್ಪನೆ ಇರಬೇಕು. ಆವರ್ತನ ಹಾಗೂ ಪರಿವರ್ತನ ಶಕ್ತಿಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇರಬೇಕು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇದ್ದೂ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಲೋಕಸತ್ಯದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಎಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುವುದು.

ಪ್ರಭು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಚ್ಚ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು. ನವ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಭು ಅಖಂಡತ್ವದ ಭಾಗವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಉನ್ನತ ತಾತ್ವಿಕತೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಹಾಕಾಶ ಹಾಗೂ ಘಟಾಕಾಶ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು.

ಮಟವಾಗಿ ಆಕಾಶ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗಡಿಗೆ ಒಳಗೆ ಕೂಡಾ ಆಕಾಶ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಗಡಿಗೆ ಒಡೆದಾಗ ಹೊರಗಿನ ಆಕಾಶದೊಡನೆ ಭೇದ ಮಾಡಿದ ಘಟದ ಆವರಣ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಒಳಗಿದ್ದ ಆಕಾಶ ಹೊರಗಿದ್ದ ಆಕಾಶ ಒಂದಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೌದ್ಧರು, ಅದ್ವೈತಿಗಳು, ವೇದಾಂತಿಗಳು ಹೀಗೆ ನಾನಾ ತತ್ವವೇತ್ತರು ಈ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನಾನಾ ರೀತಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ವಿಶೇಷ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಭು ಆಧುನಿಕ ಅನುಭವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರು, ದೈವನಂಬುಗೆ ಅವರ ಆಸ್ಥೆ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವರು ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಗಳ ಸಾಂಸ್ಥಿಕವಾದ ನಂಬುಗೆ ಇಲ್ಲದವರೂ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಂದರೆ ಕಾಸ್ಮೋಸ್‌ನ ಭಾಗವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತ ಹಾಗೂ ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತ ಹಾಗೂ ಅವ್ಯಕ್ತಗಳ ನಡುವಿನ ಅಖಂಡವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ಅರ್ಥ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಅನಾದಿ ಆವರ್ತನದ ಅಭೇದ್ಯ ಅಖಂಡ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತರ್ಕ ಹಾಗೂ ಅತರ್ಕಗಳ ನಡುವಿನ ಅಭೇದ ಲೋಕವನ್ನು ಕಾಣಿಸಲು

ವಿಶ್ವ ವಿಖ್ಯಾತ ಲೆವಿಸ್ ಕರಾಲ್ 'ಅಲಿಸ್ ಇನ್ ವಂಡರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ (ಇದನ್ನು ನಾ. ಕಸ್ತೂರಿಯವರು 'ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಪಾಪಚ್ಚಿ' ಎಂದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ) ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದದ್ದೆ. ಮಾಂತ್ರಿಕ ವಾಸ್ತವತೆ, ಅಸಂಗತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗಿವೆ. ಅದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಸ್ತಿ (ಸೋಜಿಗದ ಹೊಳಲು), ಬಾಗಲೋಡಿ ದೇವರಾಯ (ವಜ್ರಕಾಯ), ಭಾರತೀಸುತ (ವಿದೇಹ ಸಂಚಾರ), ಜಿ.ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ (ಮೀಸೆಯವರು), ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ (ಬೇರು ಬಿಟ್ಟವನು) ಮತ್ತು ಕೆ.ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್ ಮೊದಲಾದವರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎ.ಎನ್.ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಂತ್ರಿಕ ವಾಸ್ತವ ಕತೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತೆತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಭು ಅವರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಹದಿನೆಂಟು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಆದರೆ ನವ್ಯದ ಪ್ರತಿಮೆ, ಪ್ರತೀಕ, ವಸ್ತುಪ್ರತಿರೂಪ ತಂತ್ರಗಳ ಹೊಸ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಭಾಗವಾಗಿ ಅಖಂಡತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇವಲ ಪ್ರಯೋಗ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸರಿಯಾದ ವಿಮರ್ಶಾ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ. ಲೋಕಸತ್ಯದ ಸತತ ಪರಿಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯದ ಹೊಸ ರೂಪಗಳೇ ಅವರ ಕತೆಗಳು. ಪ್ರಭು ಅವರ ಕತೆಗಳ ಮರು ಓದು, ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕನ್ನಡ ಕಥಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಸಹಕರಿಸಿತು.

ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ 2016:

ಈ ಸಾಲಿನ ತಿರುಗಾಟದ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳು: ಪ್ರಾಚೀನ ತಮಿಳು ಮಹಾಕಾವ್ಯ 'ಸಿಲಪ್ಪದಿಗಾರಂ' ಆಧರಿಸಿ ಡಾ.ಎಚ್. ಎಸ್. ಶಿವಪ್ರಕಾಶರು ಬರೆದ 'ಮಾತೃಕಾ', 'ಮಾಧವಿ' ಮತ್ತು 'ಮದುರೆಕಾಂಡ' ಎಂಬ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದ 'ಕಾಲಂದುಗೆಯ ಕತೆ' (ನಿ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ) ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯವಾದ ಮಣಿಪುರದ ಸಂಕಟಗಳ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ 'ಅತ್ತ ದರಿ ಇತ್ತ ಪುಲಿ' (ನಿ: ಹೈಸ್ಕಾಮ್ ತೋಂಬಾ, ಮಣಿಪುರ).

ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯತೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಮ್ಮೆ: ವಿಶ್ವದ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಜಿ.ಎನ್. ದೇವಿ

ಭಾಷಾವಿದ್ವಾಂಸ ಗಣೇಶ ದೇವಿ ಅವರ ಮುಂದಾಳತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳ ವಿವರ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಯೋಜನೆಯೊಂದು ನಡೆದಿದ್ದು, ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗಣೇಶ ದೇವಿ ಅವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದಿಂದ ಹೊರಬರಲಿರುವ ಸಂಪುಟದ ಮುನ್ನುಡಿ ಇದು.

ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಗಣಿತದ ಮಾದರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಯ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವುದೇನೆಂದರೆ, ನಾವು ಖಂಡಿತಾ ನಮ್ಮ ಅಗಾಧವಾದ ಭಾಷಾಪರಂಪರೆಯ ಅವನತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಊಹೆಗಳು ಬರಲಿರುವ ದುರಂತದ ನಿಖರ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಮುಕ್ತಾಲುಪಾಲು ಭಾಷೆಗಳ ಒಂದು ಕಾಲು ಈಗಾಗಲೇ ಗೋರಿಯೊಳಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನಂತೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ಕಡೆ, ವಿಶ್ವಭಾಷೆಗಳಾಗಿ ಕೆಲವೇ ಭಾಷೆಗಳಿದ್ದರೆ, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂವಹನವು ಸರಾಗ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದ ಜನರಿಗೆ ಈ ಕೊರತೆಯ ಒತ್ತಡ ತಕ್ಷಣಕ್ಕಂತೂ ತಿಳಿಯಲಾರದು. ನಮ್ಮ ಒಟ್ಟಾರೆ ಭಾಷಾಪರಂಪರೆಯ ನಷ್ಟ, ಮಾನವ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ದಾಸ್ಯವು ದುರ್ಬಲಗೊಂಡು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿರಲಾರದು.

ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನ ತಳಿ ಎಂದು

೬೬

ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿರುವುದೇ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಿಂದ. ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲದ ಮಾನವಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರದು. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಭಾಷೆಯ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾವು ತುಂಬಾ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಲವು ಅಂದಾಜುಗಳ ಪ್ರಕಾರ 22ನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರುವ 6,000 ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ 300ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಷೆಗಳು ಉಳಿಯಲಾರವು.

ಸಮರ್ಥ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಭಾಷೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಎಷ್ಟು ಭಾಷೆಗಳು ಅಥವಾ ಯಾವ್ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳು ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ತನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಜನಾಂಗದ ಭಾಷೆ 'ಭಿಲ್ಲಿ'ಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಏಕಿ ಏರುಮುಖ ಕಂಡಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೊಂದು ನಿದರ್ಶನವಾಗ ಬಹುದು. ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದಿದ್ದ ಬೃಹತ್ ಭಾಷೆಗಳು ಪತನಗೊಂಡು ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸಭಾಷೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಅಪವಾದಗಳ ನಡುವೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ನೈಜೀರಿಯಾ, ಮೆಕ್ಸಿಕೋ, ಪಪುವ ನ್ಯೂಗಿನಿ, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಹುತೇಕ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂವಹನಕ್ಷೇತ್ರ ಹಾಗೂ ಶಬ್ದಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಕುಸಿತ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ವಿಶ್ವಭಾಷೆಯಲ್ಲದ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಂವಹನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಚಿಂತಾಜನಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಿದೆ. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಚರಿತ್ರಕಾರರ ಪ್ರಕಾರ ಇಂತಹ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ 7-8 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಬೀಜದೊಳಗಿನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಕಾಲವದು. ಬರೀ ಬೇಟೆಯಾಡುವ, ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗವು ಕೃಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ನೆಲೆಯಾಗಿರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾರೀ ಪೆಟ್ಟು ಬಿತ್ತು. ಈಗಿನ ಭಾಷಾ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಸಹ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಆರ್ಥಿಕ ಪಲ್ಲಟದಿಂದಲೇ ಪ್ರಕೋದಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಈಗಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ತಿರುವನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಮಾನವನ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು

ಬಹಳ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧರಿಸಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಯಂತ್ರಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮಾನವನ ಅರ್ಥಜಗತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನವ ಜಗತ್ತುಗಳ ಮರುನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ.

ಈಗಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೂ ದನಿ ಕೇಳದವರ ಸಮುದಾಯದ ಜನರ ಜೀವನಗಳು ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮದೇ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಒಂದು ಇದ್ದರೂ ಅದು ಯಾವುದೇ ಅಕ್ಷರ ವಿನ್ಯಾಸದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬಾರದು. ಅದನ್ನು ಹೊರೆಯಾಗಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪತನವಾಗಿ, ಹಿಂದುಳಿಕೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಹೇಗಿರಬೇಡ? ಇಂಥ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತನ್ನು 'ಅಜ್ಞಾನ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿಸಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಭಾಷೆಗಳಿದ್ದರೂ ಪಪುವ ನ್ಯೂಗಿನಿ (900), ಭಾರತ (700), ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ (600), ನೈಜೀರಿಯಾ (400), ಮೆಕ್ಸಿಕೊ (300) ಈಗಾಗಲೇ ಅದರ ಬಳಕೆದಾರರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಾಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯು ತಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಂಡವಾಳ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ 1971ರ ಜನಗಣತಿಯ ನಂತರ ಸೆನ್ಸಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಹತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಜನರು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಗಳ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಾಷೆಗಳ ಗಣರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಭಾರತದ ನಿರ್ಧಾರವು ಆ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆದಾರರನ್ನು 'ಅ-ಪ್ರಜೆ'ಗಳನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಇದು ಏಕಾಏಕಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರವೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಶೇ.2ರಷ್ಟು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಮೊದಲು 1970ರ ಗ್ರಿಯರ್ಸನ್ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ವರದಿಯನ್ನು ಓದಿದೆ. ಒಬ್ಬ ತರುಣ ಓದುಗನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ದಂಗು ಬಡಿಸಿದ್ದು ಆತನು ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮಹೋನ್ನತ ರೂಪರೇಷೆಯಾದ 'ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ವಭಾವ' ನನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತು.

20ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಸುಮಾರು 179 ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ 165 ಭಾಷೆಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಯಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಗ್ರಿಯರ್ಸನ್ ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಗ್ರಿಯರ್ಸನ್‌ಗಿಂತಲೂ

ಮೊದಲಿದ್ದ ಸರ್ ವಿಲಿಯಂ ಜೋನ್ಸ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ರೋಮಾಂಚನಗೊಂಡಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ಎಷ್ಟಿವೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗ್ರಿಯರ್ಸನ್ ಹೀಗೆ ಉನ್ಮಾದಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ - ಇವು ಕೇವಲ ಗ್ರಾಮ್ಯ ನಮೂನೆಯ ಭಾಷೆಗಳು, ಇವು ಕೇವಲ ಬಾಲಿಶ ಹಾಡುಗಳಿಗೂ ಜನಪದ ಮತ್ತು ಮಾನವಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಗ್ರಾಸವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆತ ವರ್ಣಿಸುವ ಸುಮಾರು 2000 ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 500 ಉಪಭಾಷೆಗಳು (ಡಯಲೆಕ್ಟ್) ಇದ್ದವು.

ಸ್ವಭಾವದ ಮೌಖಿಕತೆ

ಭಾರತದ ಜ್ಞಾನಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಜೀವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸರ್. ವಿಲಿಯಂ ಜೋನ್ಸ್ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನಗ್ರಹಣ (ಕಾಂಗ್ನಿಟಿವ್) ವರ್ಗಗಳ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಸೂತ್ರೀಕರಣದ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಿರ್ವಸಾಹತೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಸಾಹತು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. 'ಜ್ಞಾನ'ವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿರುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾಂಗ್ನಿಟಿವ್ ವರ್ಗಗಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಜನಪದ ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾದ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ ಜ್ಞಾನಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಕೋಟುಗಳ ಭಾರತೀಯ ಉಪಖಂಡದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮಹಾ ಸಂಕ್ರಮಣದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳನ್ನು ಗೌಣವಾಗಿಸುವ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭವು ಒಡ್ಡುವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು 21ನೇ ಶತಮಾನದ ಚಿಂತಕರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಜ್ಞಾನವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಾಹಿನಿಯಾದ 'ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ', 'ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.' ಭಾರತೀಯ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಸಾಹತೀಕರಣದ ನೆಲೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ವರ್ಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನದತ್ತ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಯನವೇ People's Linguistic Survey of India (PLSI)ದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದೇ PLSIದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ PLSI ಉದ್ದೇಶಪೂರಿತವಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ದೂರಸರಿಸಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಕುಟುಂಬದ ಅಧ್ಯಯನ.

ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಗುರುತನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷಾ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುವುದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದು ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಬೇಕಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಭಾಷೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ತಾವು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆ, ಉಪಭಾಷೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಭಾಷೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕಳೆದ ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ತನ್ನ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದರೂ, ಇದು ಇನ್ನೂ ನಿಗೂಢವಾದ ಮಾನವನ ಹಾವಭಾವ ಆಧಾರಿತ ಮೌಖಿಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಉಪಭಾಷೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಂತೂ ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ.

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕತೆ

ಮನುಷ್ಯನ ಉತ್ಪಾಂತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯಗಳು ಅಡಗಿವೆ. ನಮಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅಜ್ಞಾನದ ಲೋಪಗಳನ್ನು ತುಂಬಲು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಊಹೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಊಹೆಗಳು ಹೇಗಿವೆಯೆಂದರೆ, ಅವರ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಊಹೆಯೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವಂತಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಭಾಷೆ, ಭಾಷೆಯ ಉಗಮ ಹಾಗೂ ಅದರ ಉತ್ಪಾಂತಿಯ ಹಂತಗಳು, ಮನುಕುಲದ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿರುವ ನಿಗೂಢಗಳು.

ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಶಬ್ದವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದುವ ಮೊದಲು ಶಬ್ದ ಇತ್ತೇ? ನಿರಂತರವಾದ ಅನಾಹತ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಧ್ವನಿಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಧ್ವನಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯದೇ? ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಉಸಿರಿನ ಮೂಲಕ ಧ್ವನಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸುವ ಶಬ್ದವನ್ನು ತನ್ನ ಸಂವಹನದ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಏಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ? ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಜೇನು ಹುಳುಗಳಂತೆ ದೇಹ ಚಲನೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಧಾನ ಸಂವಹನವನ್ನು ಏಕೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ? ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಕೇವಲ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉತ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಧ್ವನಿಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಗಾಳಿ ಸಂಚಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣವು ಅರ್ಥ

ವ್ಯವಹಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ನಂತರ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು, ಅಕ್ಷರಗಳು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಬಂದವು. ಅರ್ಥ ಎಂಬುದು ಧ್ವನಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅಂಗನ್ಯಾಸ, ಲಿಪಿ ಗುರುತುಗಳು ಹಾಗೂ ಮೌನ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಲತೆಯಿಂದಲೂ ಹೊಮ್ಮುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಏನು? ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಭಾಷೆಯೇ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಗೂ ಮೊದಲೇ ಅರ್ಥವಿದೆಯೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯೆಂಬುದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕುವ ವಸ್ತು. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅವನ ಭಾಷೆಯ ನಿಬಂಧನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು.

ಭಾಷೆಯು 'ಅರ್ಥವೇ' ಅಥವಾ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಸ್ತುವೇ? ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಯೇ? ಅಥವಾ ಒಂದು ಶುದ್ಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯೇ? ಇದು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಜೈವಿಕಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೇ? ಮಾನವ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀ ಮುಂದುವರಿದ ವಿಜ್ಞಾನವಾದ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲದ ಬೇರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸಂವೇದನೆಗಳೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲದೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಅರ್ಥವೂ ಸಹ ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಹಿವಾಟನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಹೊರಗಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದವಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು. ಕನಸಿನ ರಚನೆಯು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿಲ್ಲವಾದರೂ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯಂತೆಯೇ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕನಸಿನ ಮೂಲ ಜ್ಞಾಪಕ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಡಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾಷಾರಹಿತವಾಗಿ ನೆನಪು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಇತರ ಸ್ನೂರ್ತಿ, ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ತರ್ಕದಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಭಾಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನಮಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಶಬ್ದರೂಪದ ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅರಿವಾಗಿದೆ. ಎತ್ತರದಿಂದ ಬಿದ್ದುಬಿಡಬಹುದಾದ ಭಯ, ಪ್ರೀತಿಯ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಅಥವಾ ಕಾಮ ಭಾವನೆಯ ಅನುಭವಗಳು ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಬಹುದು.

ಮಾನವನ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ಸಂಗತಿಶಾಸ್ತ್ರ' ಅಥವಾ

‘ವಸ್ತುಶಾಸ್ತ್ರ’ (Phenomenology)ವು ಭಾಷೆ ‘ಆಂತರಿಕ’ವಾದುದು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಭಾಷೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಂಗತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ವಾದ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿರೋಧವಾಗಿ, ಭಾಷಾಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳ ವಾಸ್ತವದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಾದಗಳಿವೆ. ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಠಿಣ. ಅಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದೂ ಕೂಡ ಕಠಿಣ.

ಇದೇ ರೀತಿ, ಅರೆ-ಶಾಬ್ದಿಕ ಅಥವಾ ಶಾಬ್ದಿಕ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು, ವ್ಯಾಕರಣ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಭಾಷೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು? ಬಹುತರವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಧಿಯ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ, ಉಪಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದ ವಿಶಾಲವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುಹೊರಟರೆ, ಧ್ವನಿಯ ನಿಗೂಢ ಮೂಲ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಕಾಲವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ, ಮಾನವನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ‘ಧ್ವನಿ’ಯ ಉಪಭಾಷೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಇದೇ ರೀತಿ, ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತ ಆಧಾರಿತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ‘ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಅರ್ಥದ’ ಒಂದು ಉಪಭಾಷೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು.

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಆಳ ಹೆಚ್ಚಾದ ಹಾಗೆ ಭಾಷೆಯ ಉಗಮ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಮಾನವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನಾನುಭವದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ, ಒಂದು ಉಪಭಾಷೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಬ್ದ ಹಾಗೂ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಾನವ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನಾನುಭವದ ಒಂದು ಉಪಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಉಪಭಾಷೆ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಳಿದ ಎಂಬ ಹಣೆಬರಹ ಪಡೆದಂತಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ನವ್ಯ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಹೊಂದಿದ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ.

ಉಪಭಾಷೆ (ಡಯಲೆಕ್ಟ್) ಎಂಬುದು ಭಾಷೆಯ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ, ಅದು ಕೊಳೆತು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಅವಶೇಷವಲ್ಲ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದರ ನಿಜವಾದ ಗುಣವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಭಾಷಾಚರಿತ್ರೆಗಳು

ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಕಾರ, ಪ್ರಾಂತಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಹಣೆಬರಹ. ಪ್ರಾಂತಭಾಷೆಗಳ ಹಣೆಬರಹವೆಂದರೆ ಅರ್ಥದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

ಭಾಷೆ-ಉಪಭಾಷೆಗಳು ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ವರ್ಗದ ಭಾಷೆಯೇ ‘ಸ್ಪ್ಯಾಂಡರ್ಡ್’ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನೂ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದ ಭಾಷಾ ನಮೂನೆಯ ಉಪಭಾಷೆಯ (ಡಯಲೆಕ್ಟ್) ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ತರ್ಕವನ್ನು ಹಿಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಬಲ ವರ್ಗದ ಭಾಷಾ ನಮೂನೆಯಾದ ಹಿಂದಿ ‘ಸ್ಪ್ಯಾಂಡರ್ಡ್’ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು, ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದ ಭಾಷಾ ನಮೂನೆಯಾದ ಮರಾಠಿಯು ‘ಉಪಭಾಷೆಯ’ (ಡಯಲೆಕ್ಟ್) ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣವೆನ್ನಲಾಗದು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವದ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಮಾನವನ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತರುವ ಸಾಧನವೇ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೆ, ಭಾಷೆಯೊಂದರ ಆಂತರಿಕ ಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತಭಾಷೆ ಉಪಭಾಷೆ (ಡಯಲೆಕ್ಟ್)ನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಎಷ್ಟೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ಸಮಿಶ್ರಣವು ಭಾಷೆಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಉಪಭಾಷೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಭಾಷೆ ಅರ್ಥಹೀನ. ಅಲ್ಲಿ ಪದಗಳಿಗೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಅದರದೇ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿರಬೇಕು. ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷಾತಜ್ಞರು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮೂಲವಾದ ಒಂದು ತಾಯಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಹಿಂದೆ ‘ಟವರ್ ಆಫ್ ಬ್ಯಾಬೆಲ್’ನ ಪುರಾಣಕಥೆ ಇದೆ. ಒಂದು ಮೂಲಭಾಷೆಯು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅನುಕರಣೆಗಳಾಗಿ ಚದುರಿಹೋದವು. ಪತನಗೊಂಡ ಪ್ರಾಂತ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಭಾಷೆಗಳ ಹಿತ್ತಲು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು. ಇಂಥ ಹಿತ್ತಲುಗಳು ಅವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೂಲ ಸೆಲೆಗಳು. ಪ್ರಾಂತ ಭಾಷೆಗಳು, ಉಪಭಾಷೆಗಳು, ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಹಿತ್ತಲ ಭಾಷೆಗಳು ಇವು ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ನದಿಯನ್ನು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಚೇತನಗಳು. ಮುಖ್ಯಭಾಷೆಗಳು ಈ ನದಿಗಳು, ದಂಡೆಯಂತೆ ಉಪಭಾಷೆಗಳು, ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಈ ನದಿಗಳು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ನಮ್ಮ ಕನಿಷ್ಠ ಗುರಿ.

ಅಂಚಿನಲ್ಲಿನ ಧ್ವನಿಗಳು

ವಸಾಹತು ಪೂರ್ವದ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳಲ್ಲಿ (ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆ/ಸ್ವಾಂಡರ್ಡ್) ಗುಣಮಟ್ಟದ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತಭಾಷೆ ಎಂಬ ಶ್ರೇಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯ ಜೀವನದ ಸಹಜ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಮತಂಗ ಮುನಿಯ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯಾದ 'ಬೃಹದ್ದೇಶೀ' ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯವು ಬಹಳ ಸಹಜವಾದದ್ದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಹೋನ್ನತ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ವಸಾಹತು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬರಹದ ಅಭ್ಯಾಸವಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಆ ಪಠ್ಯಗಳು ವಾಕ್ ಶ್ರವಣ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಈ ಮೌಖಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮುದ್ರಣ ಬಂದ ನಂತರ ಕಡಿಮೆಯಾದವು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೊಸ ರೂಢಿಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಆಡುವಾತಿನ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕಿಂತ ಬರಹವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆತು ಹಾಗೂ ಬರಹದ ಪಠ್ಯವು ಏಕಭಾಷೆಯಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿತು. ಇಂತಹ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿ ಸಂಬಂಧಗಳು ವಸಾಹತು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಭಾಷಾದಾಸ್ತಾನಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು. ಮುದ್ರಣದ ಪರಿಧಿಗೆ ಬಾರದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಭಾಷೆಗಳೆಂದು ಕಾಣಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನೇನೋ ರಚಿಸಿದರು. ಭಾಷೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಲಿಪಿಯಿದ್ದರೆ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮುದ್ರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಇದರಿಂದ ದೊರೆತು. ಮುದ್ರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಶಾಬ್ದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ, ಎಂಟನೇ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳಿದ್ದವು. ಈಗ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡಿದೆ. ಆಗ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನೂ ಈ ಭಾಷೆಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಬಂದಿತು. 1961ರ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ 'ಮಾತೃಭಾಷೆಗಳು' ಎಂಬ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 1,652 ಭಾಷೆಗಳು ದಾಖಲಾಗಿದ್ದವು. 1971ರ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಕೇವಲ 108ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ, ಹತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ

ಭಾಷೆಗಳೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು 1,500 ಭಾಷೆಗಳ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಬಹುತೇಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಭಾಷೆಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಅವನತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿವೆ. ಭಾರತದ ಭಾಷಾ ವರ್ಣಪಟಲದ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೇಶ ಸಮುದಾಯಗಳ ಹಾಗೂ ಅಲೆಮಾರಿಗಳ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸ್ವಬ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಹೀಗೆ ಮೂಲೆ ಗುಂಪು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

People's Linguistic Survey of India (PLSI) ಎಂಬುದು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮ ದಿನಗಳನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಲು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಸಂಘಟಿತ ಪ್ರಯತ್ನ. ಇದು ಗ್ರಿಯರ್ಸನ್ ರೀತಿಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಇದು ಭಾರತದ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲು ಇರುವ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ. ದೀರ್ಘ ಕಾಲದ ಹೋರಾಟದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೂ ಜೀವ ವಲಯವನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಯಾವ್ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳು ಅಫೇಸಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತೀರಾ ಸಮೀಪ ಬಂದಿದೆ. ಯಾವುದು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೂ ಯಾವುದು ಸಹಜ ಭಾಷಿಕ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಬಹಳ ರೇಜಿಗೆಯ ಕೆಲಸ. ಇದನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಭಾಷಾ ಮಾಹಿತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

1903 ರಿಂದ 1923ರವರೆಗಿನ ಸರ್ ಗ್ರಿಯರ್ಸನ್ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ 179 ಭಾಷೆಗಳು ಹಾಗೂ 544 ಪ್ರಾಂತಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರು. 1921ರ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ 188 ಭಾಷೆಗಳೂ ಹಾಗೂ 49 ಪ್ರಾಂತ ಭಾಷೆಗಳು ದಾಖಲಾಗಿವೆ. 1971ರಲ್ಲಿ ಜನಗಣತಿಯವರು ನೀಡಿದ ಭಾಷಾ ಮಾಹಿತಿಯು ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಅವೆಂದರೆ, ಎಂಟನೇ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿರುವ 'ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು' ಎಂಬ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಜನರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಜನರು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು 'ಇತರೆ' (others) ಎಂಬ ಒಂದೇ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದು ದಿಟ. ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಲಸಿಗರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನಗಣತಿ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿದ್ದು, ಸಂಗ್ರಹಿತ ಮಾಹಿತಿಯಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಭಾಷಾ ಪರಂಪರೆಯ ಐದನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಭಾಷೆಗಳು ಅಳಿವಿನ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದಿವೆ ಹಾಗೂ ಕಳೆದ ಮೂರು ಜನಗಣತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿದ ಸಮೀಕ್ಷಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇಂತಹ ಇನ್ನಷ್ಟು ಭಾಷಾ ಸಾವುಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಗಳ ಇಂಥ ಅವನತಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಭಾಷೆಗಳ ಹಾಗೂ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ ಉಪಭಾಷೆಗಳ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ದೀರ್ಘವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀಮಂತ ಕಲ್ಪನೆಯ ತಾತ್ವಿಕ ಬರಹಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಓರಿಯಾದಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಭಾಷೆಗಳು ಮಾತೃಭಾಷೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೇಗೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಆಡುಭಾಷೆಯನ್ನು (ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರಂತೆ) ಹೇಗೋ ಕಲಿತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಬರಹದ ಪರಂಪರೆಯಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

ಭಾಷಾನಷ್ಟ, ಭಾಷಾವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಾವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಅವನತಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ರಾಜನಿಕ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ದೂಷಿಸಲಾಗದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಅನುಸರಣೆ ಪರಿಚ್ಛೇದ 347ರ ಅನ್ವಯ.

ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಜಾಗತೀಕರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಸಂವಹನಕ್ಕಾಗಿ ಜನರು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಏಷ್ಯಾ ಮತ್ತು ಆಫ್ರಿಕಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಂದರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್‌ನಂತಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಬೆಳೆದ ನಂತರ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ ಸಿಗಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಮೊದಲು ಕಂಡಿರಿಯದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿನ್ಯಾಸವೇ ಬದಲಾಗಿದೆ.

19ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಚರ್ಚೆ ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ

ಬಂಗಾಳಿ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮೌಂಟ್ ಸ್ವಾರ್ಡ್ ಎಲ್‌ಫಿನ್‌ಸ್ಟೋನ ನಂತಹ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯು 'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಒಳಿತು' ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ.

ಈ ವಾದಕ್ಕೆ 1838 ರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮಕಾಲೆಯ 'ಮಿನಿಟ್ಸ್' ತೆರೆ ಎಳೆಯಿತು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಮೆಕಾಲೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಗಂಭೀರ ಶಿಕ್ಷಣವೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂದ. ಅಚ್ಚರಿಯೆಂದರೆ, ಇದಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಕಂಡುಬಂದದ್ದು. ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಧಾನ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಕಲಿಕೆಗೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಸಹ ಮನುಷ್ಯನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಲಾರದು ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ. ಬೇರೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವುದೇ ನಮ್ಮ ಉಳಿವಿನ ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಒಂದು ಭಾಷಾಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮನದಟ್ಟಾದರೆ, ಆ ಸಮುದಾಯವು ಒಂದು ಹೊಸ ಭಾಷಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಬಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದು ವಿಶ್ವ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸಲು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಭಾಷಾ ಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಭಾಷೆಗಳ ಭವಿಷ್ಯ ಭಯಾನಕವಾಗಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ/ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳು, ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವವರು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವರು. ಇವರಲ್ಲ ಭಾಷಾಹತ್ಯೆಯ (phonocide) ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರ್ಥ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಪ್ರತೀ ಪೋಷಕನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದು ಮಗುವಿನ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಂತೂ ಹೆಚ್ಚೂ ಕಡಿಮೆ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಆಹಾರದ ಅಭದ್ರತೆಯು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಬರದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಾರದೆಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ವರ್ಗಗಳ, ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮೀಸಲಾತಿ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಸುಮಾರು 50 ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ, ಶಿಕ್ಷಣ

ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ವಯಸ್ಕರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹಾಗೂ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟಲ್ಲಾ ಆದರೂ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಣಿತ ಭಾಷೆಗಳೂ ಕೆಲವು 'ಮೇಜರ್' ಭಾಷೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಉದಾಸೀನವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅತ್ಯಂತ ದುಬಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮುನ್ನಡೆಯ ಆರಂಭ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ರಕ್ಷಣೆ ಒಂದು ಬೆದರಿಕೆಯ ಕೆಲಸವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಭಾಷೆಗೆ ಒಂದು ವಸ್ತುತ್ವ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆಯೊಂದು ಅದನ್ನು ಬಳಸುವ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡು ಇರಲಾರದು. ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಭಾಷೆಯೊಂದರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಸಮುದಾಯವೊಂದರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ, ಈ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಮಾಜದಿಂದ ಅಂಥ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಎರಡೇ ಎರಡು ಆಯ್ಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ದುರ್ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಸರಕುಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಮನುಷ್ಯನಿಗಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಅಥವಾ ತನ್ನ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಭಾಷಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಹೊರನಡೆಯುವುದು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಾದರೂ ಸರಿಯೇ, ಈ ಹೊರೆಯ ನೋಗವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದರೆ ಅದು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯೇ ಸರಿ. ಅವನತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಕರಣ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. ದಾಖಲೀಕರಣ, ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಇದ್ದರೆ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ಒಂದು ಘನತೆಯನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಒಂದು ಸಮುದಾಯವು ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರಮಾನಗಳೇ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯ

ಸಮುದಾಯಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳೂ ನಮ್ಮ ಸಂಗ್ರಹಿತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಭಾಷಾ ಹತ್ಯೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಸಂಘಟಿತ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

People's Linguistic Survey of India ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ, Bhasha Research Centreದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬರೋಡಾದಲ್ಲಿ 2010ರಂದು Language Confluence at Ground Zero ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಎಂಬ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು.

PLSI ಮುನ್ನಡೆಸಲು, ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲು ಬಂದಂತಹ 320 ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ಅದೃಷ್ಟವಂತ. ಮೊದಲ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವನ್ನು ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದ Kyelangದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿ ಎಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ಈ ಮುನ್ನ ಜರುಗಿದ್ದವೋ? ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯಾಣಿಸಬೇಕು. ಈ ಮುನ್ನ ನಾನು ಬಹಳಷ್ಟು ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿದೆ. ಹಾಗೂ ದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿದೆ. ಆದರೆ PLSIದ ಪಯಣವು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಕಂಡಿರದ, ಹಾಗೂ ಊಹಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿರದ ಭಾರತವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಕೆರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದರು. ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಕುರಿತು ಬರೆದರು. ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ, ಬಸ್ ಡ್ರೈವರ್‌ಗಳು, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಅಲೆಮಾರಿ ಹಾಡುಗಾರರು, ಕಾನೂನು ತಜ್ಞರು, ಅಂತೆಯೇ ಕೈದಿಗಳು, ಪುರುಷರು, ಮಹಿಳೆಯರು, ಚಿಕ್ಕವರು, ಅಂತೆಯೇ ವಯಸ್ಸಾದವರೂ ಇದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಕುಳಿತು, ತಾವು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುದನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಅಂದರೆ ಏನು ಅನ್ನುವುದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧ್ವನಿ ಸಾಧನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಪಾಣಿನಿ, ಭರ್ತೃಹರಿ ಸೂರ, ಸಪೀರ ಮತ್ತು ಚೋಮ್‌ಸ್ಕಿ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ವಸಾಹತು ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ವಿದ್ವಾಂಸ ಜಾರ್ಜ್ ಅಬ್ರಾಹಂ ಗ್ರಿಯರ್‌ಸನ್ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನನ್ನ ಮನವರಿಕೆಯಂತೆ, PLSI ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದ್ದರೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇದು ಕೇವಲ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಈ ಸಂಪುಟಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಪಾದಕನಾಗಿ ನಾನು ಬಯಸುವುದೇನೆಂದರೆ, ಭಾರತ ದೇಶವು 2011-12ರಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೊಂದಿರುವ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯಲಿ.

ನೀನಾಸಮ್ ವರದಿಗಳು

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ

ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಂಜು ಕೊಡಗು ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಸಂಸರ 'ವಿಜಯನಾರಸಿಂಹ' ನಾಟಕದ ತಾಲೀಮು ನಡೆಸಿ, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 26-27ರಂದು ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದರು. ಆಗಸ್ಟ್ 29ರಂದು ಕೇಂದ್ರದ ಹಳೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿರುವನಂತಪುರದ ಬೈಜು ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಷೀರ್ ಅವರ ಕತೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ 'ಪತ್ರ ರಿಪೋರ್ಟ್' ಎಂಬ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅಕ್ಟೋಬರ್ 3ರಂದು ಮಣಿಪಾಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಡಾ. ಟಿ.ಎಂ.ಎ.ಪೈ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಪೀಠದ ವತಿಯಿಂದ ಕಾಕಾಲ್ ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ 'ಮಾಸ್ತಿ 125 ನೆನಪಿನ ಕನ್ನಡ ಕಥಾಕಮ್ಮಟ'ವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರೊ.ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ ಈ ಕಮ್ಮಟವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅಕ್ಟೋಬರ್ 8ರಿಂದ 12ರವರೆಗೆ ನಡೆದ ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡರು. ನವೆಂಬರ್ 18 ಮತ್ತು 19ರಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಪರಿಷತ್ತು ಮಂಡಳಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಈಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಅನಂತ ನಾಯಕ್ ಅವರು ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿನೀಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿದರು. ಈನಡುವೆ ಶ್ರೀ ರಘುನಂದನ ಅವರಿಂದ ಅಭಿನಯ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತಲವಾಟ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಸಾಧನದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ನಡೆದವು. ನವೆಂಬರ್ 12 ಮತ್ತು 13ರಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಕಲಾಮಂಡಳಂ ಕೃಷ್ಣೇಂದು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಧನರಾಜನ್‌ರವರು ಕೂಡಿಯಾಟ್ಟಮ್‌ನ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜೋಸೆಫ್ ಜಾನ್ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಭದ್ರನ್‌ನ 'ಆಶ್ಚರ್ಯಚೂಡಾಮಣಿ' (ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಡಾ.ಕೆ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ) ನಾಟಕದ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ದಿನಾಂಕ 29 ಮತ್ತು 30ರಂದು ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ 2016

ಈ ಸಾಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರವು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 8ರಿಂದ 12ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. 'ಬಹುತ್ವ' ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಬಿರದ ಉಪನ್ಯಾಸ ಗೋಷ್ಠಿಗಳು ನಡೆದವು. ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಜಾವೇದ್ ಅಖ್ತರ್, ಕ್ಲಾಡ್ ಆಳ್ವಾರ್ಸ್, ದರ್ಶನ್ ಶಂಕರ್, ಷ. ಶೆಟ್ಟರ್, ಕೆ.ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್, ಗಣೇಶ್ ದೇವಿ,

ಎಚ್.ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ, ಸುಂದರ ಸಾರುಕೈ, ಅತುಲ್ ತಿವಾರಿ, ಶೈಲಜಾ ವೇಣುಗೋಪಾಲ್, ವೈಶಾಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು, ಎಸ್.ಆರ್. ವಿಜಯಶಂಕರ, ಸುನೀಲ್ ಶಾನಭಾಗ್, ಚಂದನ ಗೌಡ, ಡಿ.ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ, ದೀಪಾ ಗಣೇಶ್, ಅಬ್ದುಸ್ಸಲಾಂ ಪುತ್ತಿಗೆ, ಜೋಸ್ ನಂದಿಕ್ಕರ, ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್, ಮೀರಾ ಬೈಂದೂರು ಮೊದಲಾದವರು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಈ ಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಪ್ರತಿದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಿರುಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು: ದಿ.8-ಕವಿತಾವಾಚನ, ದಿ.9-ಕಥಾವಾಚನ, ದಿ.10-ತಮಾಶಾ ಥಿಯೇಟರ್, ಮುಂಬೈ ಇವರಿಂದ ನಾಟಕ 'ಬ್ಲಾಂಕ್ ಪೇಜ್', ದಿ.11-ಜನಮನದಾಟ ತಂಡದವರಿಂದ ನಾಟಕ 'ಓದಿರಿ', ದಿ.12-ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡಿಯ ಕಿರುಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು, ಜಿ.ಎಸ್. ಭಟ್, ಕೆ.ಬಿ. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ, ಸಂಪತ್ಕುಮಾರ್ ಬಿ.ಪಿ., ಚನ್ನಕೇಶವ, ಗಣೇಶ ಎಂ., ಮಂಗಳಾ ಎನ್., ವಿಶಾಲಾ ವಾರಣಾಸಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಎನ್.ಎಸ್., ರಜನಿ ಗರೂಡ, ಭವಾನಿಪ್ರಕಾಶ್, ಶಿವಸ್ವಾಮಿ ಎ.ಎಂ. ಮಾಧವ ಚಿಪ್ಪಳಿ ಮೊದಲಾದವರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಈ ಸಾಲಿನ ಸಂಜೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇವು: ದಿನಾಂಕ 8ರಂದು ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟದ ನಾಟಕ 'ಕಾಲಂದುಗೆಯ ಕಥೆ' (ರಚನೆ: ಎಚ್.ಎಸ್. ಶಿವಪ್ರಕಾಶ್, ನಿರ್ದೇಶನ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ), ದಿ. 9 - ತಿರುಗಾಟದ ನಾಟಕ 'ಅತ್ತ ದರಿ ಇತ್ತ ಪುಲಿ' (ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ: ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ತೋಂಬಾ), ದಿ. 10 - ನೀನಾಸಮ್ ತಂಡದ ನಾಟಕ 'ಮಾಲತೀ ಮಾಧವ' (ಭವಭೂತಿಯ ನಾಟಕ, ಕನ್ನಡ ರಂಗರೂಪ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.), ದಿ. 11 - ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿಂದುಮಾಲಿನಿ ಅವರಿಂದ 'ಭಕ್ತಿಬಹುತ್ವ' ಗಾಯನ ಮತ್ತು ಡ್ರಾಮಾನಾನ್ ತಂಡದವರಿಂದ ರಂಗಪ್ರಯೋಗ 'ಅಕ್ಷಯಾಂಬರ' (ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ: ಶರಣ್ಯ ರಾಮಪ್ರಕಾಶ್), ದಿ.12 - ಥಿಯೇಟರ್ ತತ್ಕಾಲ್ ತಂಡದವರಿಂದ ನಾಟಕ 'ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಮನೆಗೆ ಬಂದ' (ರಚನೆ: ನಟರಾಜ ಹುಳಿಯಾರು, ನಿರ್ದೇಶನ: ನಟರಾಜ ಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ).

2016ನೇ ಸಾಲಿನ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ ನಡೆಸಲು ಸಹಕರಿಸಿದ ದಾನಿಗಳು: ಶ್ರೀಮತಿ ರೋಹಿಣಿ ನೀಲೇಕಣಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಪ್ರಜಾವಾಣಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲಿ., ಮಂಗಳೂರು, ಡಾ.ಟಿ.ಎಂ.ಎ.ಪೈ ಚೇರ್ ಫಾರ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಲಿಟರೇಚರ್, ಮಣಿಪಾಲ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ, ಮಣಿಪಾಲ.

ಮಾತುಕತೆ ೧೧೯-೧೨೦

ನೀನಾಸಮ್ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ ೫೨೨ ೪೧೨

ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೧೮೩-೨೬೫೬೪೬

www.ninasam.org

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರದ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಪರ್ಕಪತ್ರ

(ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ-ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್)

ಸಂಪಾದಕ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ: ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ, ಜಶವಂತ ಚಾಧವ್

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ: ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ: ಅಕ್ಷರ ಗಣಕ, ಹೆಗ್ಗೋಡು,

ಮುದ್ರಣ: ಸಪ್ತಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್ ೨೦೧೬ ವರ್ಷ ಮೂವತ್ತು ಸಂಚಿಕೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು

- | | |
|--|--------|
| 1. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಧ್ವನಿಕಂದ ಕುರಿತು ಒಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ
ಯಲ್ಲಾಪುರ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮಾ | ಪುಟ 01 |
| 2. ನೋಟು ರದ್ದತಿ: ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಅನುಪೇಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮ
ಟಿ.ಆರ್.ಭಟ್ | ಪುಟ 11 |
| 3. ಮುಹಮ್ಮದ್ ಯೂನಸ್ ಜೊತೆ ಮಾತುಕತೆ
ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್ | ಪುಟ 28 |
| 4. ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ. ಪ್ರಭು ಅವರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕಸತ್ಯದ
ಅಖಂಡ ಶೋಧನೆ - ಎಸ್.ಆರ್. ವಿಜಯಶಂಕರ | ಪುಟ 54 |
| 5. ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯತೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಮ್ಮೆ: ವಿಶ್ವದ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
ಜಿ.ಎನ್. ದೇವಿ | ಪುಟ 65 |
| 6. ನೀನಾಸಮ್ ಪರದಿಗಳು | ಪುಟ 79 |

MAATHUKATHE

Aug-Nov 2016 (Year 30 Issue 3&4)

Ninasam's Quarterly Newsletter

Published every February, May, August and November

Annual Subscription: Rs.80

FOR PRIVATE CIRCULATION

NINASAM HEGGODU (SAGARA) KARNATAKA 577 417

← second cover

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ

ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ - ೫೨೨ ೪೧೨

ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೇಶ (ಮರು ಮುದ್ರಣ - ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಷಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ರೂ. ೨೦೦
ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ (ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ ಆ್ಯಕ್ಸ್ ಯು ಲೈಕ್ ಇಟ್ ಕನ್ನಡ ರೂಪ - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೨೦
ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಅಭಿನಯ ದರ್ಪಣ (ಮೂಲ-ಅನುವಾದ-ಟಿಪ್ಪಣಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಮೇತ - ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ರೂ. ೧೩೦
ಅರ್ಥಾರ್ಥ (ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು - ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್)	ರೂ. ೧೪೦
ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ದೇಶಭಾಷೆ (ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ -ಷೆಲ್ಡನ್ ಪೂಲಾಕ್, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೨೨೫
ಸೇತುಬಂಧನ (ನಾಟಕ - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೯೫
ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ: ಸಮಸ್ತ ಕಥೆಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲಿತ ಆವೃತ್ತಿ	ರೂ. ೪೮೦
ಕಥನ ಕುತೂಹಲ (ಕಥನ ತಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಂಧಗಳು - ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್)	ರೂ. ೧೧೫
ಕತೆ ಕತೆ ಕಾರಣ (ಕಥೆಗಳು - ವೈದೇಹಿ)	ರೂ. ೧೪೫
ಕರುಣಾಳು (ಕವನ ಸಂಕಲನ - ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ)	ರೂ. ೫೫
ನನವೆನಂದಿನ ಬಾಳಚಿತ್ರಣವ (ತಂಗಿ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನಿಂದ ಅಕ್ಕ ಮಂಕಾಳಮ್ಮನಿಗೆ ಪತ್ರಮಾಲೆ, ೧೯೩೦ರಿಂದ ೧೯೯೦ರವರೆಗಿನ ಕಥನಗಳು - ಸಂ: ಡಾ ವಿಜಯನಳಿನಿ ರಮೇಶ್)	ರೂ. ೧೩೫
ಮಾಲತೀಮಾಧವ (ಭವಭೂತಿ ಮಹಾಕವಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ರಂಗರೂಪ) - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.	ರೂ. ೯೦
ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ (ಕನ್ನಡಾನುವಾದ - ಆದ್ಯರಂಗಾಚಾರ್ಯ)	ರೂ. ೫೮೦
ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್ (ಕಥಾಸಂಕಲನ - ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿ) - ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ	ರೂ. ೧೫೫
ಜಗದ ಜತೆ ಮಾತುಕತೆ (ಕವನಸಂಕಲನ - ಕಮಲಾಕರ ಕಡವೆ)	ರೂ. ೮೦

Third cover →

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿ

www.aksharaprakashana.com

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಡಿ